

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Ledesma García, Eva; Rodriguez Parron, Montserrat, dir. L'equinoteràpia com a proposta d'intervenció per a treballar les competències emocionals dels infants amb TEA. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2024. (Grau en Educació Primària)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/301243>

under the terms of the license

**L'Equinoteràpia com a proposta
d'intervenció per a treballar les
competències emocionals dels
infants amb TEA.**

Experiència a l'entitat "Viu l'equinoteràpia"
de Cardedeu

Eva Ledesma García
Grau d'Educació Primària
Universitat Autònoma de Barcelona

Tutora: Montserrat Rodríguez Parrón
Departament de Pedagogia Aplicada

3 de juny de 2024

AGRAÏMENTS

Aquest TFG ha estat un viatge ple de reptes i obstacles, però també de moments màgics que m'han fet veure perquè vaig triar aquest grau i aquesta professió fa quatre anys.

Vull agrair a la meva tutora per permetre'm conèixer un àmbit tan bonic i important per a molts nens i nenes, l'equinoteràpia. Gràcies per la teva ajuda i per haver-me acompanyat en aquest procés.

I a la Lidia, de l'entitat "Viu l'equinoteràpia", per confiar en mi des del primer moment i permetre'm conèixer l'Otto i el Romeu, els seus cavalls. A més, he compartit espai amb uns infants meravellosos que sense ells no hagués estat possible.

A mi família, mi papa, mama, tete y en especial a mis yayas. Gracias por estar siempre, por vuestra ayuda y por apoyarme en todas las decisiones que he tomado a lo largo de mi vida.

A las personas que me acompañan en el día a día y sobre todo a la Marta y la Marina, que las "cenita de coquets" no acaben nunca porque en los momentos más difíciles me habéis hecho muy feliz.

En especial, te quiero dar las gracias a ti, Ivan. Me siento muy afortunada por compartir mi vida contigo y con la Nathy y el Peluso. Gracias por quererme tanto y tan bien, por haber sido mi apoyo en todos estos años.

Va por ti yayo, que sé que estarías muy orgulloso de esto.

RESUM

Les persones amb el Trastorn de l'Espectre Autista (TEA) presenten, entre d'altres, dificultats pel que fa a l'àmbit emocional. És per això que cal incloure pràctiques que puguin aportar millores a partir de l'educació emocional. A més, s'ha vist com les intervencions educatives assistides amb animals estan incorporant-se cada cop més en la nostra societat. A continuació, es presenta una experiència duta a terme a l'associació "Viu l'Equinoteràpia" de Cardedeu, on s'ha implementat una situació d'aprenentatge basada en les emocions primàries i la seva regulació. Aquesta pràctica ha permès fer evidents beneficis pel que fa a regular, expressar i identificar les emocions, d'un mateix i de les altres persones, durant diverses sessions d'equinoteràpia.

Paraules clau: Trastorn de l'Espectre Autista, educació emocional, Intervencions Educatives Assistides amb Animals, equinoteràpia, situació d'aprenentatge.

RESUMEN

Las personas con el Trastorno del Espectro Autista (TEA) presentan, entre otras, dificultades en cuanto al ámbito emocional. Es por eso que hay que incluir prácticas que puedan aportar mejoras a partir de la educación emocional. Además, se ha visto como las intervenciones educativas asistidas con animales están incorporándose cada vez más en nuestra sociedad. A continuación, se presenta una experiencia llevada a cabo en la asociación "Viu l'Equinoterapia" de Cardedeu, donde se ha implementado una situación de aprendizaje basada en las emociones primarias y su regulación. Esta práctica ha permitido hacer evidentes beneficios en cuanto a regular, expresar e identificar las emociones durante varias sesiones de equinoterapia.

Palabras clave: Trastorno del Espectro Autista, educación emocional, Intervenciones Educativas Asistidas con Animals, equinoterapia, situación de aprendizaje.

ABSTRACT

People with Autism Spectrum Disorder (ASD) present difficulties in the emotional field, among others. That is why it is necessary to include practices that can bring improvements from emotional education. In addition, it has been seen how educational interventions assisted with animals are increasingly being incorporated into our society. Next, an experience carried out in the association “Viu l’Equinoteràpia” of Cardedeu is presented, where a learning situation based on primary emotions and their regulation has been implemented. This practice has made it possible to make evident benefits in terms of regulating, expressing and identifying the emotions of oneself and others during various equinotherapy sessions.

Keywords: Autism Spectrum Disorder, Emotional Education, Educational Interventions Assisted with Animals, equinotherapy, learning situation.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	1
2. OBJECTIUS	4
3. MARC TEÒRIC	4
3.1. Trastorn de l'espectre autista (TEA)	4
3.2. Possibles intervencions pels infants amb TEA	9
3.2.1. Equinoteràpia	9
3.2.2. Educació emocional	12
4. DISSENY METODOLÒGIC	12
5. PROPOSTA D'INTERVENCIÓ	14
6. ANÀLISI DELS RESULTATS	35
7. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS I CONCLUSIONS	39
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	43
ANNEXOS	51
Materials de les sessions	51
Instruments d'avaluació	69
Entrevistes	72
Diagrama de Gantt	76

1. INTRODUCCIÓ

El fet de ser estudiant del Grau d'Educació Primària i concretament cursant la menció de Necessitats Educatives Específiques, em porta a voler continuar investigant envers possibles intervencions per aquests infants. Considero que com a mestres, és necessari que a partir de l'evidència científica, tinguem a l'abast un ventall d'intervencions que puguin tenir un impacte favorable per l'alumnat, per tal que puguem ajustar les diverses intervencions a les característiques d'aquests. Al llarg del grau no he sentit a parlar sobre les intervencions educatives assistides amb animals i en el moment de veure aquesta possibilitat, vaig veure la necessitat de conèixer aquesta pràctica per a analitzar l'impacte que aquesta pot tenir. Tenint en compte la part més personal, cal dir que els animals han estat una part fonamental en la meua vida. Sempre m'he vist envoltada d'aquests éssers i han format part de la família i del meu dia a dia, sent part tant dels moments més feliços com dels més durs per a mi. Mitjançant la implementació d'aquest treball, vull veure des de l'evidència i com a futura mestra, com aquests animals poden canviar la vida d'una persona.

A més, un aspecte rellevant és que el següent TFG parteix d'una necessitat real, a la qual es vol donar resposta, en la que es troba l'entitat "Viu l'Equinoteràpia" de Cardedeu. Actualment, es troben construint el seu projecte, ja que tot i que va començar l'any 2021, aquest curs és el primer en el qual tenen alumnes matriculats. En conseqüència, observem que tot i que abans de cada sessió s'elabora una proposta ajustada l'infant, no s'han establert uns objectius concrets a assolir mitjançant aquesta pràctica. A més, expliquen que es troben amb dificultats per saber què treballar i en quin moment, ja que es basen en les demandes que fa la família per a aportar aquell aprenentatge concret. Per aquest motiu, trobo la necessitat de construir un projecte que permeti fer una intervenció planificada que parteixi del plantejament d'uns objectius, d'unes competències i d'uns sabers. De retruc, elaborar una línia de treball mitjançant el desenvolupament de diverses sessions que puguin ser aplicades a la realitat i tenint en compte el perfil d'alumnat al qual va destinada. A més, i tenint en compte l'avaluació com a una funció reguladora en el procés d'E-A, cal establir un sistema d'avaluació que permeti ser conscient de com i de quina manera s'estan adquirint aquests objectius.

Aquesta planificació vol reduir el nivell d'incertesa i anticipar el que succeirà en el desenvolupament de la classe. Una necessitat que he observat en començar aquesta recerca, és el fet que cal incloure pràctiques en la qual es treballi a partir d'una intervenció educativa amb animals. Això és així perquè en la literatura, existeixen poques evidències d'aquesta intervenció en la qual no només es tingui en compte aquesta part més terapèutica, sinó que es tingui en compte aquesta proposta i la seva implicació en l'educació.

Tenint en compte aquesta realitat i la tipologia del treball, que he decidit enfocar-ho en un estudi professionalitzador per les característiques que es presenten, el següent treball es concreta en una proposta d'intervenció per a treballar amb els infants amb Trastorn de l'Espectre Autista (TEA) que visiten l'entitat. Aquesta proposta es portarà a la pràctica dins un context i uns infants reals, que permetrà treballar l'educació emocional mitjançant l'equinoteràpia, una Intervenció Educativa Assistida amb Animals (IEAA) perquè considero que. A més, els infants amb TEA mostren dificultats en aquest fet i acompanyar-los en comprendre i expressar els diferents estats emocionals, així com en adquirir habilitats socials, permetrà que tinguin experiències exitoses amb altres persones i, per tant, es trobaran condicionades les seves relacions socials i la seva inclusió dins la societat.

En definitiva, el tema d'aquest projecte és el següent: “L'Equinoteràpia com a proposta d'intervenció per a treballar les competències emocionals dels infants amb TEA”. Experiència a l'entitat “Viu l'equinoteràpia” de Cardedeu.

Dit això, podem dir que el següent TFG permet desenvolupar un conjunt de competències a l'estudiant que el cursa. Pel que fa a les competències bàsiques, trobem que segons el pla d'estudis, es treballen les següents:

- “Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica”.

- “Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi”.

I de les competències específiques trobem:

- “Dissenyar, planificar i avaluar processos d'ensenyament i aprenentatge, tant de forma individual com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre”.
- “Fomentar la lectura i el comentari crític de text dels diferents dominis científics i culturals continguts al currículum escolar”.

A més, i tenint en compte les competències transversals:

- “Participar i implicar-se en els actes, reunions i esdeveniments de la institució a la qual es pertany.
- “Analitzar críticament el treball personal i utilitzar els recursos per al desenvolupament professional”.
- “Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar)”.
- “Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord amb els principis deontològics de la professió”.

Per tant, i tenint en compte les competències que es poden desenvolupar, podem dir que aquest permet el meu desenvolupament i esdevé un fet rellevant en la meva trajectòria com a futura mestra.

2. OBJECTIUS

2.1. Objectiu general:

- Implementar una proposta d'intervenció educativa assistida amb animals per a incorporar l'educació emocional en infants amb TEA durant diverses sessions d'equinoteràpia.

2.2. Objectius específics:

- Elaborar una fonamentació teòrica, a partir de la recerca bibliogràfica, per donar resposta a l'objecte d'estudi.
- Dissenyar una situació d'aprenentatge que permeti aportar millores en les habilitats socials i les competències emocionals dels infants amb TEA.
- Exposar l'impacte de la intervenció educativa assistida amb animals per a aportar una possible intervenció per als infants amb TEA.

3. MARC TEÒRIC

3.1. Trastorn de l'espectre autista (TEA)

El trastorn de l'espectre autista (TEA) és un grup de trastorns del neurodesenvolupament que s'inicia des de la primera infància i que es caracteritza principalment per deficiències en la comunicació, la interacció social i per l'aparició de patrons restrictius, repetitius i estereotipats de comportament, interessos i activitats (Organització Mundial de la Salut, 2023). Es tracta d'una pertorbació generalitzada que es manté al llarg de la vida i té una prevalença de l'1%, tot i que és quatre vegades més freqüent en nens que en nenes i en aquestes últimes sol comportar un major grau de discapacitat intel·lectual (American Psychiatric Association, 2013).

Aquesta definició s'inclou l'any 2013 al DSM-V, l'última actualització, fins aleshores, del *Manual diagnòstic i estadístic dels trastorns mentals* (DSM- *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*). Aquest es tracta d'un manual referent a nivell internacional que permet fer una diagnosi dels diferents trastorns mentals i en aquesta última actualització exposen el TEA com un conjunt de trastorns que poden tenir uns símptomes i manifestacions diferents, tot i que la base d'aquests sigui la mateixa (Zabaleta, 2019). Alguns dels criteris diagnòstics del trastorn de l'espectre autista segons el DSM-V són:

A. Deficiències persistents en la comunicació i en la interacció social en diversos contextos, manifestat pel següent:

1. Les deficiències en la reciprocitat socioemocional, varien des d'un acostament social anormal i fracàs de la conversa normal, passant per la disminució en interessos, emocions o afectes compartits fins al fracàs a iniciar o respondre a interaccions socials.
2. Les deficiències en les conductes comunicatives no verbals utilitzades en la interacció social, varien, des d'una comunicació verbal i no verbal poc integrada passant per

anomalies del contacte visual i del llenguatge corporal o deficiències de la comprensió i l'ús de gestos, fins a una falta total d'expressió facial i de comunicació no verbal.

3. Les deficiències en el desenvolupament, manteniment i comprensió de les relacions, varien, des de dificultats per a ajustar el comportament en diversos contextos socials passant per dificultats per a compartir jocs imaginatius o per a fer amics, fins a l'absència d'interès per altres persones.

B. Patrons restrictius i repetitius de comportament, interessos o activitats, que es manifesten en dues o més dels següents punts:

1. Moviments, utilització d'objectes o parla estereotipats (estereotípies motores simples, alineació de les joguines o canvi de lloc dels objectes, ecolàlia, frases idiosincràtiques).
2. Insistència en la monotonia, excessiva inflexibilitat de rutines o patrons ritualitzats de comportament verbal o no verbal (gran angoixa enfront de canvis petits, dificultats amb les transicions, patrons de pensament rígids, rituals de salutació, necessitat de prendre el mateix camí o de menjar els mateixos aliments cada dia).
3. Interessos molt restringits i fixos que són anormals quant a la seva intensitat o focus d'interès (forta preocupació per objectes inusuals, interessos excessivament circumscrits o perseverants).
4. Hiper o hiperactivitat als estímuls sensorials o interès inhabitual per aspectes sensorials de l'entorn (indiferència aparent al dolor/temperatura, resposta adversa a sons o textures específics, palpació excessiva d'objectes, fascinació visual per les llums o el moviment).

A més, per a aquests criteris diagnòstics, inclou tres graus de complexitat: grau 3, necessita ajuda molt notable; grau 2, necessita ajuda notable i grau 1, necessita ajuda (American Psychiatric Association, 2013).

TABLA 2 Niveles de gravedad del trastorno del espectro del autismo

Nivel de gravedad	Comunicación social	Comportamientos restringidos y repetitivos
Grado 3 "Necesita ayuda muy notable"	Las deficiencias graves de las aptitudes de comunicación social verbal y no verbal causan alteraciones graves del funcionamiento, inicio muy limitado de las interacciones sociales y respuesta mínima a la apertura social de otras personas. Por ejemplo, una persona con pocas palabras inteligibles que raramente inicia interacción y que, cuando lo hace, realiza estrategias inhabituales sólo para cumplir con las necesidades y únicamente responde a aproximaciones sociales muy directas.	La inflexibilidad de comportamiento, la extrema dificultad de hacer frente a los cambios u otros comportamientos restringidos/repetitivos interfieren notablemente con el funcionamiento en todos los ámbitos. Ansiedad intensa/dificultad para cambiar el foco de acción.
Grado 2 "Necesita ayuda notable"	Deficiencias notables de las aptitudes de comunicación social verbal y no verbal; problemas sociales aparentes incluso con ayuda <i>in situ</i> ; inicio limitado de interacciones sociales; y reducción de respuesta o respuestas no normales a la apertura social de otras personas. Por ejemplo, una persona que emite frases sencillas, cuya interacción se limita a intereses especiales muy concretos y que tiene una comunicación no verbal muy excéntrica.	La inflexibilidad de comportamiento, la dificultad de hacer frente a los cambios u otros comportamientos restringidos/repetitivos aparecen con frecuencia claramente al observador casual e interfieren con el funcionamiento en diversos contextos. Ansiedad y/o dificultad para cambiar el foco de acción.

TABLA 2 Niveles de gravedad del trastorno del espectro del autismo (cont.)

Nivel de gravedad	Comunicación social	Comportamientos restringidos y repetitivos
Grado 1 "Necesita ayuda"	Sin ayuda <i>in situ</i> , las deficiencias en la comunicación social causan problemas importantes. Dificultad para iniciar interacciones sociales y ejemplos claros de respuestas atípicas o insatisfactorias a la apertura social de otras personas. Puede parecer que tiene poco interés en las interacciones sociales. Por ejemplo, una persona que es capaz de hablar con frases completas y que establece comunicación pero cuya conversación amplia con otras personas falla y cuyos intentos de hacer amigos son excéntricos y habitualmente sin éxito.	La inflexibilidad de comportamiento causa una interferencia significativa con el funcionamiento en uno o más contextos. Dificultad para alternar actividades. Los problemas de organización y de planificación dificultan la autonomía.

Imatge 1 i 2: Nivells de gravetat del TEA (font: American Psychiatric Association, 2014).

Si parlem de l'etiologia de l'autisme, cal dir que a causa de la seva complexitat, s'ha de tenir en compte la interacció de diferents factors, perspectives i enfocaments teòrics, ja que es considera que l'etiologia és multifactorial (Rivas *et al.*, 2010; García i Sotillo, 2003). En aquest sentit, cal dir que hi ha algunes teories que expliquen aquest trastorn. En primer lloc, trobem la Teoria de la Ment que explica les dificultats que tenen per a comprendre els estats mentals d'un mateix i dels altres i com això presenta mancances en la socialització, comunicació, imaginació, joc simbòlic, entendre les ironies, etc. (Premarck i Woodruff, 1978, Wing, 1981). En segon lloc, la Teoria de la Disfunció Executiva pel fet que presenten, entre d'altres, dificultats en la flexibilitat, inhibició i en la memòria de treball, fet que explica les

reaccions desmesurades per un canvi de rutina, les conductes repetitives i estereotipades, els interessos restringits, les dificultats per focalitzar l'atenció i per organitzar activitats futures... (Russel, 2000; *Damasio i Anderson, 1993*; *Álvarez et al., 2018*). En tercer lloc, la Teoria de la Coherència Central mostra les dificultats que presenten aquests individus per a integrar la informació en un tot, és a dir, focalitzen sobre el detall concret i no en l'entorn global. (Frith, 2003; *Álvarez et al. 2018*). Finalment, la Teoria de l'Empatia-Sistematització explica les dificultats que tenen per a interactuar amb els altres pel fet que el seu cervell està sistematitzat, és a dir, es focalitzen en temes concrets i mostren conductes repetitives amb resistència als canvis (Baron-Cohen, 2003).

Tenint en compte aquestes teories, cal dir que es van descriure dotze dimensions del desenvolupament que es consideren alterades en els infants amb TEA i aquestes construeixen la base de l'Inventari de l'Espectre Autista, I.D.E.A. Algunes d'aquestes són trastorn de la relació social, de les funcions comunicatives, del llenguatge expressiu, de l'anticipació, de la flexibilitat mental i comportamental, de la imitació, etc. (Rivière, 1998). Així doncs, podem dir que, tot i que les manifestacions poden ser variables segons cada individu, trobem que pel que fa a la comunicació, el llenguatge i la socialització existeix un ús anormal de les conductes no verbals, dificultats en la manera d'entendre les relacions amb els iguals, una falta d'interès per compartir interessos, dificultats per a gestionar la reciprocitat social i emocional, un retard en el llenguatge expressiu i la conversa, el llenguatge que mostren és repetitiu i estereotipat, tenen dificultats per simbolitzar i s'observen alteracions en el joc imitatiu (Departament de Salut, 2013). A més, tenint en compte els factors comportamentals, cal dir que tenen una conducta restrictiva, estereotipada i repetitiva, que els interessos es troben restringits amb un profund coneixement sobre alguns temes i que mostren una rigidesa a rutines i comportaments, ja que tenen tendència a fer les coses d'una forma determinada i tenen preferència per mantenir les seves rutines (Canal Salut, 2023). Finalment, pel que fa al desenvolupament emocional dels infants amb TEA, cal dir que tenen dificultats pel que fa a reconèixer, identificar i comprendre les emocions dels altres i les respectives expressions facials (Ojea, 2012).

3.2. Possibles intervencions pels infants amb TEA

3.2.1. Equinoteràpia

El fet que no hi hagi una única forma d'intervenció amb infants amb TEA, porta a cercar diverses opcions alternatives de tractament. Concretament, l'equinoteràpia o teràpia assistida amb cavalls (TAC) es tracta d'una de les teràpies complementàries més vivenciades per a infants amb TEA i d'altres trastorns (Levy i Hyman, 2005; Álvarez, 2019).

L'equinoteràpia es defineix com una teràpia integral en la qual s'utilitza el cavall i les tècniques eqüestres com a instrument terapèutic per al tractament de persones amb discapacitat. (Benda *et al.*, 2003; O'Haire, 2013; Gabriels *et al.*, 2018). A més, cal dir que aquesta es troba inclosa dins les intervencions assistides amb animals (IAA), que es defineixen com unes intervencions estructurades i orientades d'acord amb uns objectius, i que incorpora els animals en l'àmbit social, de la salut i de l'educació, amb el fi d'obtenir uns beneficis terapèutics (IAHAIO, 2018). Concretament, trobem l'educació assistida amb animals (EAA) en l'àmbit educatiu. Es tracta d'una intervenció orientada a uns objectius, planificada, estructurada i dirigida per professionals relacionats amb aquest àmbit, on el progrés de l'alumne s'avalua i es documenta (IAHAIO, 2018).

Parlant de l'impacte que pot tenir aquesta pràctica, cal dir que s'han observat beneficis pel que fa a l'estimulació física, cognitiva, emocional, social i comunicativa que no podrien observar-se amb un tractament convencional (Lanning *et al.*, 2014; Benda *et al.*, 2003; Bósquez *et al.*, 2018; Senent-Sánchez, 2014).

En primer lloc, i pel que fa a l'àrea psicomotora i l'estimulació física, cal dir que s'han vist millores en l'equilibri, la coordinació psicomotriu gruixuda i fina, l'orientació temporal i espacial i la rigidesa muscular, ja que aquesta la redueix pel fet que la calor corporal del cavall, que és més alta que la dels humans, permet minvar la rigidesa d'aquests infants i augmenta l'estimulació tàctil. (Kruger i Serpell, 2010). A més, la transmissió d'impulsos rítmics fan que es normalitzi el to muscular i l'equilibri. De forma implícita, cal dir que el fet

d'estar realitzant una teràpia que pot comportar la realització d'exercici físic també millora la musculatura i la salut cardiovascular (Benda *et al.*, 2003).

En segon lloc, i pel que fa a l'àrea cognitiva, millora la capacitat d'atenció, la motivació i la memòria. Això és així perquè el fet d'estar en contacte amb l'animal permet estimular molècules com la serotonina, endorfina, adrenalina, dopamina i noradrenalina, que permeten elaborar procediments mentals com l'atenció o la memòria (Taylor *et al.*, 2009; Bass *et al.*, 2009).

En tercer lloc, i tenint en compte l'àrea emocional, cal destacar que existeixen millores en l'autoestima, l'autoconfiança i en l'autocontrol de les emocions. A més, es veu reduït l'estrès dels infants i permet fomentar les habilitats socials (com l'empatia i el respecte). El cavall és una font de vincles i pot ser company d'una relació positiva, ja que aquests ens accepten tal com som, es mostren sensibles als sentiments de les persones, són objecte d'afecte perquè en donen i en demanen atenció i són objecte de control pel fet que fomenta que aprenguin a controlar els seus actes, a tenir cura d'un ésser viu i entendre els seus sentiments. A més, poden col·laborar en les seves tasques d'higiene i de nutrició, i aquestes teràpies permeten que estiguin en contacte amb la natura. (Casady, 2003; García *et al.*, 2014, Martínez, 2008).

En quart lloc, i pel que fa a l'àrea de socialització, s'han observat millores perquè els infants es relacionen i estableixen vincles, normalment en l'entorn natural, amb els animals i amb persones alienes al seu entorn familiar o escolar, fomentant les seves habilitats socials. A més, molts infants amb TEA troben dificultats per a relacionar-se i establir un contacte físic, però tenir contacte amb un animal pot ser agradable per ells i elles (Gross, 2006; Ernst y De la Fuente, 2007; Hernández i Luján, 2006; Martínez, 2008).

En cinquè lloc, en l'àrea de la comunicació i el llenguatge, s'observa un augment i una millora en la comunicació gestual i oral, en el vocabulari, l'articulació de les paraules i en la construcció de frases. A més, el fet de situar a l'animal com a intermediari, fa augmentar el temps de parla i trobem un major nombre d'interaccions. (Casady, 2003; Lanning *et al.*, 2014).

Cal afegir que a més d'aquests beneficis, que tenen un impacte positiu en tots els àmbits de la vida d'aquests infants, s'han analitzat efectes dins l'àmbit educatiu. En aquest sentit, la intervenció educativa assistida amb cavalls permet incloure el currículum educatiu per a consolidar i reforçar totes les àrees curriculars (HODSON, 1987). A més, que també adquireixen nous coneixements en les diverses sessions, ja que aprenen les seves parts del cos, a diferenciar les diverses eines que cal emprar en les sessions per tenir cura dels cavalls, aprenen a col·locar-los i a preparar-los, adquireixen més autonomia, etc.

Per tal que es puguin veure aquests beneficis i per a poder introduir aquesta intervenció amb infants amb TEA de forma exitosa, cal tenir en compte una sèrie d'elements. Per una banda, i pel que fa a la planificació d'aquesta intervenció, cal plantejar objectius funcionals pel present i futur de l'infant i aquests, determinaran el desenvolupament de les diverses sessions. A més, és necessari plantejar un sistema d'avaluació que permeti incorporar millores a la pràctica. Per altra banda, i pel que fa a la implementació d'aquesta pràctica, cal que les sessions es facin, sempre que sigui possible, en un entorn natural i convé destacar que caldrà treballar en cooperació amb les famílies i incloure-les sempre que sigui possible pel paper tan important que tenen en el procés d'ensenyament aprenentatge del seu fill o filla i perquè s'ha vist que els resultats són més efectius quan aquestes s'inclouen (Martínez, 2008; Gross, 2006; Carriazo, et al., 2020; Rodríguez, 2006).

En definitiva, l'equinoteràpia es tracta d'una oportunitat per a oferir als infants amb TEA activitats organitzades i orientades a estimular el seu desenvolupament a partir del contacte amb el cavall. En aquest cas, una estimulació precoç i ajustada a les diverses realitats permet el desenvolupament d'habilitats que milloren la qualitat de vida de persones amb necessitats especials. Aquestes intervencions no substitueixen les teràpies convencionals, però poden ser un bon complement mitjançant el qual treballar (Brandt, 2013; Cayuela, 2017; Asociación de Equinoterapia Ismael Pinto (s.f); Pérez *et al.*, 2013).

3.2.2. Educació emocional

Aquestes propostes d'intervenció hauran de tenir en compte l'educació emocional per a promoure millores en la intel·ligència emocional dels infants (Bisquerra, 2005; de Andrés Vilorio, 2005). Això és així pel fet que juntament amb les característiques de diagnòstic social, comunicació, restricció i comportament repetitiu del trastorn de l'espectre autista (TEA) aquesta població té dificultats particulars amb la regulació de les emocions (American Psychiatric Association, 2013).

L'educació emocional és un procés educatiu continu i permanent que té la finalitat de desenvolupar competències emocionals per augmentar el benestar personal i social (Bisquerra, 2003). S'han identificat cinc dimensions bàsiques (Bisquerra, 2005; Abarca, 2004); la consciència emocional (per a prendre consciència i posar nom a les mateixes emocions i les dels altres), la regulació emocional (per a gestionar les emocions i donar una resposta adequada a aquestes), l'autonomia personal (per a desenvolupar l'autoestima, l'automotivació, l'actitud positiva i la responsabilitat) i la intel·ligència emocional (per a mantenir bones relacions amb els altres i dominar les habilitats socials, com el respecte, l'empatia i l'assertivitat).

A més, caldrà incloure les SAAC, que són sistemes de comunicació augmentatius i alternatius per a augmentar o compensar les mancances en la comunicació i el llenguatge en persones amb discapacitat, com el TEA en aquest cas. Per això, s'utilitza un sistema de símbols, tant gràfics (pictogrames, imatges o dibuixos) com gestuals (ARASAAC, 2024).

4. DISSENY METODOLÒGIC

En els moments inicials d'aquest projecte, es va fer una recerca general sobre les Intervencions Educatives Assistides amb Animals per a concretar el tema d'anàlisi. Tot i que primer es va veure la possibilitat de centrar-se en la teràpia amb gossos, es va acabar establint una investigació al voltant de l'equinoteràpia per falta de bibliografia i experiències exitoses. A més, i amb motiu de la menció cursada durant aquest curs escolar, es va veure rellevant trobar relacions entre aquesta pràctica i els infants amb necessitats educatives específiques, per a poder aportar coneixement en l'especialitat de Pedagogia Terapèutica.

Un cop decidit el tema, es van plantejar els objectius concrets als quals es volia arribar i es va començar a revisar la literatura existent. En aquest procés, es va veure com l'equinoteràpia es proposava com a proposta d'intervenció per a infants amb TEA i va ser així com es va decidir acotar la investigació a aquest tema concret. Per això, s'ha estret informació amb una recerca bibliogràfica, sobre la validesa d'aquesta pràctica a partir d'analitzar experiències que han estat exitoses. En aquest punt, cal dir que s'han trobat dificultats pel que fa a la cerca d'experiències suficients i d'autors o autores que les validin.

Posteriorment, i un cop establert el marc teòric d'aquest treball, es va decidir professionalitzar aquest estudi. Per això, es va establir contacte amb diverses entitats que duen a terme pràctiques d'equinoteràpia amb infants amb TEA i es va apostar pel treball amb "Viu l'Equinoteràpia" de Cardedeu, al Vallès Oriental. Aquesta entitat va mostrar-se flexible i amb ganes de col·laborar i a més, es van observar necessitats que podien enriquir aquest estudi.

Un cop establerta la línia d'investigació i amb un marc teòric prou avançat per a construir una proposta d'intervenció, es va iniciar la creació d'una situació d'aprenentatge (SD) per a ser aplicada amb infants de l'entitat. I així va ser com es va construir una proposta amb sis sessions que permetia treballar les competències emocionals, on s'havia analitzat que presentaven més dificultats, mitjançant l'equinoteràpia.

Aquesta proposta s'ha desenvolupat a partir de les idees recollides en la investigació i a partir dels aprenentatges aportats pel grau, sense deixar enrere les experiències en centres de pràctiques, que han permès ampliar el meu bagatge. A més, cal tenir en compte que s'ha comptat amb l'ajuda d'altres agents externs; com les biblioteques de Montornès del Vallès i de Parets, a les quals s'ha accedit per a recopilar àlbums il·lustrats a partir de la seva orientació professional.

Un cop definida la SD, es va mostrar a la tutora d'aquest treball i a la responsable de l'entitat per a obtenir els seus punts de vista i aportar millores. Posteriorment, es van programar tres visites a l'entitat per a dur a terme quatre sessions, de les sis plantejades en total, amb els diferents infants. Aquestes, es faran durant el mes de maig, dues un cap de setmana i dues més al cap de quinze dies. Per tant, i un cop creats els diferents materials, es van fer les corresponents visites a l'entitat i es van implementar les sessions amb l'ajuda de la responsable de l'entitat.

Gràcies a aquesta implementació, es van recollir reflexions i propostes de millora que van donar com a resultat una discussió entre els referents teòrics i l'anàlisi de la posada en pràctica per part de la responsable de l'entitat i l'estudiant que duu a terme aquest treball. Finalment, i per a acabar amb aquest projecte, es va concloure el treball.

La població que ha estat objecte d'estudi es basa a analitzar l'impacte d'aquesta intervenció educativa amb animals amb infants que tenen un trastorn de l'espectre autista (TEA) i la mostra seleccionada per a dur a terme la intervenció són dos infants de primària. Un d'aquests infants té sis anys i l'altre dotze, ambdós es troben cursant l'Educació Primària, l'àmbit en el qual es troben centrats els meus estudis del grau a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i permeten garantir l'assoliment dels objectius i competències proposades a l'inici del TFG perquè tots dos tenen TEA. Cal dir que s'ha tingut en compte les consideracions ètiques i és per això que l'entitat dona el seu consentiment per a ser efecte d'estudi, així com les famílies dels dos infants.

Els instruments que s'han fet servir per a fer el recull de la informació es tracten sobretot d'articles i llibres sobre l'àrea d'estudi, els quals s'han seleccionat per a dur a terme el marc teòric d'aquest document. A més, s'han fet dues entrevistes amb l'entitat per a obtenir més informació sobre aquesta i saber el seu punt de vista sobre la implementació i la proposta. També s'ha tingut en compte una fase d'observació i anàlisi mitjançant la implementació de les diverses sessions per a identificar l'impacte d'aquesta pràctica.

5. PROPOSTA D'INTERVENCIÓ

La següent proposta d'intervenció està pensada per a dur-la a terme durant diverses sessions d'equinoteràpia i es presenta com un exemple d'intervenció per tal que sigui una eina útil per a incorporar dins un programa amb aquestes característiques. Aquesta, es concreta a treballar les competències emocionals d'infants d'educació primària que tenen un trastorn de l'espectre autista, ja que s'ha vist com aquest fet millora les interaccions i fomenta les relacions positives amb ells mateixos i el seu entorn. Concretament, gràcies a l'educació emocional i al fet d'estar en contacte amb el cavall, es pretén afavorir el benestar emocional a partir de treballar la identificació, l'expressió, i la regulació de les emocions.

Aquesta proposta es planteja com una intervenció individualitzada als infants als quals s'aplicarà i al seu context, però com les propostes i els materials que es fan servir, tenen en compte les indicacions que es plantegen dins el Disseny Universal de l'Aprenentatge (DUA), aquestes podrien adaptar-se a altres infants. En primer lloc, cal dir que aquesta proposta s'ha fet tenint en compte les potencialitats dels infants i els seus interessos per tal que estigui contextualitzat a la seva realitat. Per això, s'han plantejat activitats que poden ser motivadores i que permeten engrescar als nens i nenes. En segon lloc, s'han proposat tasques multinivell que permeten diferents graus d'exigència i d'abstracció segons les necessitats. És a dir, es combina l'ús d'imatges reals i pictogrames amb una part escrita perquè aquells infants que saben llegir ho puguin fer, però aquells que no en saben, que puguin comprendre el que es demana observant i interpretant les imatges. Aquest fet permet no baixar el nivell de cada infant i no limitar els seus aprenentatges. En tercer lloc, i pel que fa als materials, cal dir que les imatges s'han editat perquè puguin representar diferents aspectes físics i així fomentar una pràctica inclusiva en els materials. A més, trobem que la tipografia que s'ha fet servir, l'Open Dyslexic, es tracta d'una mesura universal per a tots els infants, però que facilita la lectura dels infants que puguin presentar dislèxia o d'altres trastorns relacionats amb la lectura.

Tenint en compte els destinataris, cal dir que aquesta proposta està pensada per a ser aplicada a dos infants amb TEA; un nen de sis anys i una nena de dotze. Per una banda, i pel que fa a la nena, cal dir que té un TEA de grau 1. Aquesta mostra poc interès pel que fa a les relacions

amb els altres i mostra dificultats pel que fa a la socialització. Mostra interessos restringits, però es mostra motivada a dur a terme activitats que incloguin l'art i els animals. Actualment, i en el centre d'educació especial, estan treballant la regulació de les emocions i, per tant, s'ha seleccionat aquesta nena per a continuar executant activitats relacionades amb aquest fet durant la meua implementació. Aquesta sol presentar conductes inadequades pel que fa al control de la ràbia, ja que sol mostrar trets agressius quan les coses no surten com ella espera. A més, i molt en relació amb aquest fet, té dificultats pel que fa a les habilitats socials perquè li costa interpretar les emocions dels altres i empatitzar amb aquestes. Per altra banda, s'ha escollit un infant que presenta un TEA de grau 1, però que mostra limitacions pel que fa a la seva comunicació i és per això que utilitza les SAAC en el seu dia a dia. Cal dir que mostra una motivació força selectiva, ja que mostra interessos molts restringits. A més, té una atenció sostinguda curta en el temps. En aquest sentit, s'ha escollit aquest infant perquè no ha tingut contacte amb l'educació emocional i mostra dificultats pel que fa a identificar, expressar i regular les emocions, que és on centrarem la proposta. A més, com té dificultats en la comunicació, no identifica ni sap dir que li passa i fa que es mostri desafiant quan el seu entorn no sap entendre el que li passa.

TÍTOL	EXPLORANT LES EMOCIONS A TRAVÉS DE L'EQUINOTERÀPIA
ÀREA	Educació en valors cívics i ètics
DURADA	6 sessions
TEMPORITZACIÓ	1 hora cada sessió
OBJECTIUS	Objectiu general: construir una proposta d'intervenció per a ser aplicada a sessions d'equinoteràpia basada en l'educació emocional per a treballar les competències emocionals dels infants amb TEA. Objectius d'aprenentatge: ● OBJ. 1. Introduir als infants en l'aprenentatge de les emocions bàsiques perquè les puguin reconèixer, expressar i identificar en un mateix i en els altres. ● OBJ. 2. Emprar estratègies de regulació emocional per a adquirir conductes adaptatives. ● OBJ. 3. Fomentar l'empatia, mitjançant el vincle amb l'animal, per l'adquisició de les habilitats socials.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	C.E.1 → Identificar aspectes vinculats a la pròpia identitat i a les qüestions ètiques relatives a un mateix, en el seu entorn proper, buscant la informació a l'abast i interpretant-la de forma reflexiva i crítica per promoure l'autoconeixement i el desenvolupament de l'autonomia moral. C.E.4 → Desenvolupar l'autoestima i l'estima de l'entorn, a partir de la identificació, expressió i gestió de les emocions i sentiments propis i reconeixent i valorant els dels altres, amb la finalitat d'assolir una actitud empàtica i respectuosa envers un mateix, els altres i la natura.
SABERS	S.1. Presa de consciència, expressió i regulació de les emocions pròpies i alienes, basades en una autoestima ajustada, com a aspecte determinant en la millora del benestar individual i col·lectiu en la relació amb un mateix i amb els iguals. S.2. Reconeixement de l'empatia com una habilitat emocional afavoridora del benestar mutu en les relacions amb els altres.
INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ	Rúbrica d'observació Avaluació i autoavaluació de la proposta per part de l'infant

OBJECTIUS D'APRENENTATGE		CRITERIS D'AVALUACIÓ	INDICADORS D'AVALUACIÓ		
			MOLT/EXPERT	BASTANT/AVANÇAT	POC/APRESENT
OBJECTIUS D'APRENENTATGE	Identificar les emocions bàsiques en un mateix i en els altres per a comprendre com ens sentim.	Ser capaç de posar nom a les emocions bàsiques durant el projecte.	L'infant identifica i comunica correctament les emocions bàsiques treballades i aporta nous punts de vista. A més, identifica les seves emocions i les dels altres.	L'infant identifica correctament les emocions bàsiques i les comunica, però pot millorar en identificar i comunicar les emocions dels altres.	L'infant identifica algunes emocions de manera correcta, però presenta dificultats pel que fa a la comunicació d'aquestes.
	Expressar les emocions bàsiques amb el propi cos per tal d'identificar els trets més característics de cada emoció.	Utilitzar el propi cos per a manifestar les emocions durant les sessions.	L'infant expressa les emocions bàsiques amb el propi cos i identifica les expressions dels altres.	L'infant expressa les emocions bàsiques amb el propi cos.	L'infant presenta dificultats per a expressar amb el propi cos les emocions bàsiques.
	Comprendre que les emocions tenen un	Identificar la causa de les emocions al llarg del	El nen/a identifica les situacions que es presenten, és	El nen/a identifica les situacions que es presenten i les	El nen/a identifica algunes situacions que es presenten i tot

	origen o causa per a entendre el perquè del nostre estat d'ànim.	projecte.	capaç d'explicar el que els hi està passant a les diverses persones que apareixen i exposa d'altres situacions personals que els hi fa sentir el mateix.	relaciona amb les emocions que senten les persones centrant-se en el que veu.	i que pot relacionar-se algunes amb un mateix, mostra dificultats.
O B J E C T I U 2	Aprendre estratègies de regulació emocional per a adquirir conductes adaptatives.	Emprar estratègies de regulació emocional en les sessions que ho requereixin.	L'alumne/a demostra habilitats per a gestionar les seves emocions i és capaç de regular-les de forma eficaç fent servir diverses estratègies. A més, adapta les estratègies donades a les seves necessitats o aporta de noves.	L'alumne/a mostra habilitats per a la gestió emocional i les regula fent servir algunes estratègies.	L'alumne/a presenta dificultats per a gestionar les seves emocions, tot i que empra alguna estratègia per a aprendre a regular-les.

O B J E C T I U 3	Establir un vincle amb el cavall per fomentar una relació basada en el respecte i l'empatia.	Ser respectuós i empàtic amb l'ésser viu en tot moment.	El nen/a té present al cavall en tot moment i mostra signes d'efecte cap amb ell. A més, al final i inici de la sessió es preocupa per ell i li agraeix la sessió.	El nen/a es mostra respectuós i mostra signes d'efecte cap al cavall.	El nen/a és respectuós, però mostra dificultats per a entendre com les nostres accions el poden afectar.
	Adquirir hàbits de cura al cavall per prendre responsabilitats.	Dur a terme accions de cura del cavall en el dia a dia.	L'infant té cura del cavall, dedica un temps a netejar-ho i preparar-ho de forma autònoma.	L'infant té cura del cavall i el prepara, a vegades amb ajuda de l'adult.	El nen/a seguint les instruccions de l'adult, té cura del cavall.

PART 1. IDENTIFICACIÓ, EXPRESSIÓ I RECONeixEMENT DE LES EMOCIONS BàSIQUES

SESSIÓ 1	Presentació de la seqüència
OBJECTIUS	OBJ.1 i OBJ.3
COMPETÈNCIES	C.E.1 i C.E.4
SABERS	S.1 i S.2
DESENVOLUPAMENT	En primer lloc, i per situar a l'infant, i tenint en compte que ara fan l'anticipació directament en començar la sessió, considero que és important situar en el que ara començarem a fer, i és que després de quinze dies es torna a trobar amb la responsable de l'equinoteràpia i amb els cavalls. Per això, és molt útil començar amb un objecte que associï a aquestes sessions, com pot ser una joguina d'un cavall i el pictograma i podríem començar aquesta anticipació des que el van a buscar a la porta, i juntament amb la família, per tal que entengui que quan la família marxi començarem la sessió i així, es va situant en l'espai fins a arribar a les quadres, on cal recórrer un camí abans d'arribar. ACTIVITAT 1. Què farem avui? Un cop arribem a les quadres, saludarem al cavall i comencem l'anticipació de la sessió amb un plafó comunicatiu, fet amb pictogrames, que es troba dins l'entitat. Aquests s'aniran mostrant de mica en mica. Amb un dels infants podem mostrar directament tots els pictogrames perquè és capaç d'orientar-se en el temps i d'anar marcant el que ja s'ha fet. Amb l'altre infant, mostrarem el pictograma que representi el que farem a continuació i el que farem després. Un cop hàgim acabat

l'acció, traurem el pictograma i així serà visible el que farem a continuació. És a dir, traiem el pictograma mentre diem per exemple “vestir-se s’ha acabat” i “ara anem al bosc”

ACTIVITAT 2. Ens preparem? Començarem amb una nova activitat d’anticipació, ja que actualment li deia la terapeuta amb pictogrames, però he considerat que podria ser un treball més conscient i que fomenta més l’autonomia de l’infant si és ell qui pren les decisions de preparar-se a ell mateix i al cavall sense tanta ajuda per part de l’adult. Així, pot tenir un rol més actiu en aquest procés. Els diferents materials estaran enganxats a unes pinces i es col·locaran a la meitat que pertany al cavall o al nen/a segons considerin.

ACTIVITAT 3. Establim vincle. Com aquestes sessions es realitzen cada quinze dies, és important que en tornar a les sessions duem a terme una activitat de relació entre cavall-infant. En aquest cas, i en relació amb el que vindrà després, farem un petit recorregut caminant amb el cavall per ubicar-nos a l’espai mentre expliquem que hem fet aquests dies, com se sent, si tenia ganes de venir, etc. Tot i que pot haver-hi un espai de conversa, també serà important deixar un temps de silenci en el qual l’infant pugui connectar amb l’espai natural i amb l’animal amb el qual està compartint aquell moment.

ACTIVITAT 4. Ens endinsem en el món de les emocions. Llegim una part del conte “Així és el meu cor” de Jo Witek i Christine Roussey. Farem una adaptació d’aquest seleccionant aquelles pàgines que més ens interessin i incorporarem pictogrames al text del llibre per tal que sigui molt més visual el contingut d’aquest. Quan aparegui una emoció, traurem el pictograma i anirem recopilant

	totes les emocions i els seus pictogrames fins que s'acabi el conte. Els pictogrames els deixarem a un plafó on anirem afegint el que treballem al llarg d'aquestes sessions. Llegirem el conte amb l'infant al damunt del cavall i anirem deixant els pictogrames també al damunt d'aquest. Es presenten les 6 emocions bàsiques. ACTIVITAT 5. <i>Memory de les emocions.</i> Recordem les emocions del conte amb un memory. Per això, col·locarem les targetes a sobre del cavall cap per avall i l'infant haurà d'anar donant la volta a les targetes per a trobar la seva parella. Aquest joc té dos nivells de dificultats, que segons les característiques de l'infant, es decidirà prèviament quin fer servir. El nivell més senzill relaciona les imatges dels pictogrames i el més complex, pel fet que implica saber llegir i reconèixer les paraules, relaciona la imatge de les emocions amb el nom d'aquesta. ACTIVITAT 6. Tancament i acomiadament. Recopilem l'activitat 2. Anirem retirant les pinces a mesura que ens anem traient coses, recollim. I amb el plafó de pictogrames recordem el que hem fet. Donem una pastanaga al cavall com a agraïment de la sessió i ens acomiadem.
MATERIAL	- Activitat 1: pictogrames d'anticipació (els que ja utilitzen a l'entitat). - Activitat 2: Roda de preparació - Activitat 4: àlbum il·lustrat i pictogrames de les emocions. - Activitat 5: targetes “memory”

SESSIÓ 2	Recordem les emocions bàsiques
OBJECTIUS	OBJ.1 i OBJ.3
COMPETÈNCIES	C.E.1 i C.E.4
SABERS	S.1 i S.2
DESENVOLUPAMENT	ACTIVITAT 1 i 2: repetirem la mateixa rutina que a la sessió 1 al llarg de tot el projecte (també els mateixos materials). ACTIVITAT 3. Establim vincle. Pentinem al cavall, passem uns moments amb ell i fem un passeig. ACTIVITAT 4. Com ens sentim? Amb les imatges de l'anterior sessió, direm com ens sentim. Afegirem a l'emocionari l'expressió o expressions que representen com ens sentim avui i aprenem a posar-hi nom. Farem el mateix en totes les sessions en començar i acabar-les. ACTIVITAT 5. Fem mímica. Agafarem un mirall i amb la cara, haurem d'expressar les emocions. Tindrem targetes amb pictogrames que haurem d'anar representant. Haurem d'endevinar les emocions que expressen les altres persones. Farem fotografies per, en les següents sessions, poder dir com ens sentim amb les expressions pròpies de cada infant. Aquesta activitat ens permet expressar les emocions, reconèixer les pròpies i la dels altres. Depenent del nivell dels nens i nenes, en aquesta activitat es podrien incorporar d'altres emocions que en deriven de les bàsiques.

	ACTIVITAT 6. Quina cara fan? Molt en relació amb l'activitat anterior i per a continuar treballant el reconeixement de les emocions dels altres, explicarem que cada persona pot expressar de forma diferent una mateixa emoció, però que hi ha aspectes que es repeteixen. Per això, donarem imatges on diferents persones mostren expressions facials de diverses emocions. Haurà de classificar-les segons les emocions que representen i parlarem dels trets que les caracteritzen. ACTIVITAT 7. Tancament i acomiadament. Farem el mateix que la sessió 1 al llarg de tot el projecte. En aquest cas i a partir d'ara, afegirem l'activitat de l'emocionari per veure si hi ha cap canvi. Si observem que l'estat d'ànim de l'infant ha modificat, preguntarem per què i reflexionarem sobre aquest fet.
MATERIAL	- Activitat 4: emocionari - Activitat 5: targetes mímica, mirall i telèfon mòbil - Activitat 6: “quina cara fan”

SESSIÓ 3	Relacionem les emocions amb situacions concretes
OBJECTIUS	OBJ.1 i OBJ.3
COMPETÈNCIES	C.E.1 i C.E.4
SABERS	S.1 i S.2
DESENVOLUPAMENT	ACTIVITAT 1 i 2. ACTIVITAT 3. Establim vincle. Donem una volta per la natura amb el cavall. ACTIVITAT 4. Com ens sentim? Farem aquesta activitat en totes les sessions, en començar i acabar. ACTIVITAT 5. Què ens fan sentir les següents situacions? Hi haurà pots diferents, un per a cadascuna de les emocions que apareixen al llibre. Hi haurà diferents fotografies que representen situacions del dia a dia que ens poden fer sentir una o més d'una emoció. Ficarem aquestes imatges dins del pot que representa aquella l'emoció i a aquells infants amb els quals puguem augmentar el grau de dificultat, també preguntarem per què creuen que estan sentint aquella emoció. Amb aquesta activitat a més de reconèixer i identificar les pròpies emocions i la dels altres, treballem l'empatia, una de les habilitats socials en la qual s'observen dificultats en els infants amb TEA. El fet d'incloure situacions que pot viure el cavall i d'altres persones permet que l'infant pugui identificar emocions en els altres i empatitzar en com es poden sentir. Preguntarem d'altres situacions que ens poden fer sentir aquestes emocions i les recollirem per la següent sessió.

	ACTIVITAT 6. Tancament i acomiadament.
MATERIAL	- Activitat 5: imatges de situacions i pots per a ficar-les

SESSIÓ 4	Presentem el llibre emocional
OBJECTIUS	OBJ.1 i OBJ.3
COMPETÈNCIES	C.E.1 i C.E.4
SABERS	S.1 i S.2
DESENVOLUPAMENT	ACTIVITAT 1 i 2 ACTIVITAT 3. Establim vincle. Netejarem al cavall i el pentinem. ACTIVITAT 4. Com ens sentim? ACTIVITAT 5. Presentació del llibre emocional. Recordem el que hem fet fins ara. Per això, es presenta un llibre emocional en el qual cada infant en tindrà un personal. - A la portada, trobarem una imatge de l'infant i el seu nom.

- A la primera pàgina tindrem com a títol “Emocions” i recollirem les imatges que hem fet al llarg de les sessions expressant les diverses emocions bàsiques treballades, deixant espai per ampliar amb d’altres que caldrà treballar més endavant.
- A la següent pàgina hi haurà un títol que dirà “Com em sento?” i tindrem un espai en el qual col·locar una o diverses de les emocions de la pàgina anterior.
- Després tindrem un apartat de “Situacions” on tindrem diferents pictogrames amb accions o situacions que ens poden provocar emocions bàsiques.
- A la següent pàgina trobarem un apartat que diu “Què crec que em fa sentir així?” On podran triar alguna de les situacions anteriors que hem treballat i un espai perquè si no apareix cap de les situacions, pugui dibuixar o escriure el què li ha passat.
- En la següent dirà “Estratègies per regular les emocions” que serà el que treballarem en la pròxima sessió.
- Finalment, tindrem una última pàgina que digui “Què em fa sentir bé?” I col·locarem algunes accions que ens permeten regular algunes de les emocions desagradables i d’altres accions que ens permeten potenciar aquelles emocions agradables.

Aquesta eina es treballarà també amb la família i serà un recurs pels diferents agents que estan en contacte amb aquests infants i per ell mateix, per tal que puguin saber com se sent, què li ha fet estar així i què podem fer per regular aquesta emoció. Com serà el primer cop que l’infant veurà aquesta eina, es presentarà i col·locarem les emocions, les situacions que ens fan estar així...

ACTIVITAT 6. Tancament i acomiadament.

MATERIAL	- Activitat 5: llibre emocional
----------	---

PART 2. ADQUISICIÓ DE TÈCNiques DE REGULACIÓ EMOCIONAL.

SESSIÓ 5	Aprenem tècniques de regulació de les emocions (I)
OBJECTIUS	OBJ.2 i OBJ.3
COMPETÈNCIES	C.E.1 i C.E.4
SABERS	S.1 i S.2
DESENVOLUPAMENT	ACTIVITAT 1 i 2 ACTIVITAT 3. Establim vincle. Tot i que l'entorn on es desenvolupen les sessions normalment és un espai natural, aprofitarem per anar d'excursió al bosc del costat per a estar en un espai òptim per a dur a terme les activitats que es presenten de regulació emocional. ACTIVITAT 4. Com ens sentim? ACTIVITAT 5. Presentem estratègies de regulació emocional. Continuant amb el llibre emocional de l'anterior sessió, aportarem estratègies de regulació emocional per a incloure-les al llibre. Tot i que el cavall en si és una estratègia de regulació emocional pel fet que estar en contacte amb l'animal els transmet calma, aportarem una capsa amb diferents estratègies per tal que els hi pugui servir

en el seu dia a dia i no només durant les sessions d'equinoteràpia. Es pretén construir una capsa amb moltes propostes i variades, per tal d'arribar a tots els infants, ja que hi ha qui prefereix fer propostes relacionades amb l'art, d'altres amb la música, d'altres prefereixen estar en contacte amb els altres, d'altres llegint, etc.

- **Àlbums il·lustrats** que parlen de les emocions.
- **Ampolles sensorials.** Es presenta com un treball manual per a fer amb l'infant. Aquesta ampolla la poden sacsejar, i observar. En l'escola de pràctiques on vaig estar, la van fer per al racó de la calma i vaig observar com el moviment que va l'aigua, juntament amb l'oli, el colorant i els diferents elements del seu interior els relaxa. Per a fer-ho durant les sessions d'equinoteràpia, podríem fer una sortida per a agafar elements naturals que es relacionin amb l'espai; com sorra, plantes, pinso del cavall, etc.
- **Tècniques mindfulness** que es presenten en forma de targetes amb diferents propostes que relacionen els cavalls, la natura i l'infant. Segons el color de la targeta, algunes ens conviden a respirar, d'altres a prendre consciència i a cuidar-se a un mateix i d'altres a relacionar-nos amb la natura. Totes les propostes estan pensades per a dur-se a terme a sobre del cavall o a prop seu. Aquestes permeten prendre consciència del moment present per aprendre a posar el focus en diferents sensacions, ser conscients quan estem enfadats, estressats, tristos, alegres, feliços o agraïts. Per tant, és estar plenament atents i conscients de tot el que som i experimentem en el present. Aquesta atenció permet augmentar la concentració, disminuir l'estrès i el malestar, millorar el control de les conductes i regular les emocions, etc. (Fundació Catalunya La Pedrera, 2020). Aquestes

targetes han de ser utilitzades amb l'adult per a guiar el desenvolupament d'aquestes, però un cop les conegui, l'objectiu és que l'infant les pugui fer servir autònomament.

- **Propostes d'art.** Molts infants poden trobar la seva calma en relacionar-se amb l'art. Es proposen imatges per a pintar i també una proposta de Land Art (una obra d'art efímer fet amb elements naturals) on podem anar a la natura per agafar elements naturals que ens trobem a terra i després fer una creació. Podríem fer una excursió amb el cavall i aturar-nos per agafar els elements.
- **Pot amb paraules boniques.** Aquesta proposta s'inclou com una idea per a reflexionar i valorar l'entorn, als altres i a un mateix. En alguns moments en els quals tot sembla negatiu o que tenim l'autoestima baixa, ens pot reconfortar aquests missatges per a valorar aquelles coses bones.
- **Tècniques de relaxació: tècnica de la tortuga.** Aquesta tècnica proposa que en els moments en els quals no estem bé o alguna cosa ens ha molestat, que primer ens aturem a reflexionar i a respirar per a després poder actuar i cercar una millor solució. Proposa una metàfora, que és ficar-se a dins de la teva closca com si fossis una tortuga per tal que els infants puguin connectar amb ells mateixos per a pensar i relaxar-se.
- **Clauer de propostes amb el cavall.** Com hem comentat anteriorment, el fet d'estar amb el cavall ja és una estratègia que els permet estar en calma. Aquesta proposta proposa diverses accions que podem fer amb ell quan calgui regular les emocions.
- [Cançons](#)
- **D'altres propostes:** massatges, podem demanar imatges de la família i posar-les sobretot per a aquells infants que puguin tenir un malestar per no tenir a la seva família a prop durant les sessions, etc.

	Presentarem algunes de les tècniques i veurem quines ens poden ajudar en certs moments. Què ens fa sentir bé? És important que no donem per fet cap estratègia com a bona o dolenta, és a dir, potser a mi per regular la meua tristesa em va bé respirar i a una altra persona li pot anar bé una altra cosa. El que és important és donar l'abast de l'infant diferents estratègies per tal que les conegui i que pugui accedir a elles en un moment determinat. ACTIVITAT 6. Tancament i acomiadament.
MATERIAL	- Activitat 5: capsa amb estratègies de regulació - Llibre emocional

SESSIÓ 6	Aprenem tècniques de regulació de les emocions (II) i tanquem el projecte
OBJECTIUS	OBJ.2 i OBJ.3
COMPETÈNCIES	C.E.1 i C.E.4
SABERS	S.1 i S.2
DESENVOLUPAMENT	ACTIVITAT 1 i 2.

	ACTIVITAT 3. Establim vincle. Anirem per la natura (a un bosc que hi ha al costat). Aprofitarem per a fer activitats de la capsa de la calma en aquest espai. ACTIVITAT 4. Com ens sentim? ACTIVITAT 5. Continuem presentant algunes estratègies de regulació emocional. Experimentarem d'altres estratègies de regulació emocional de la capsa, ja que no totes les haurem posat en pràctica a l'anterior sessió i les col·locarem al nostre llibre de les emocions. Què creiem que ens pot ajudar segons l'emoció que estem sentint? ACTIVITAT 6. Recordem el que hem fet i tanquem el projecte. Recuperem el llibre, parlem del que hem treballat i valorem les sessions amb un qüestionari. Aquest consta de 4 preguntes que es triaran a l'atzar amb el llançament d'un dau (es taparan el número tres i quatre). Segons el número que toqui, l'adult llegirà la pregunta en veu alta i l'infant respondrà amb diverses accions en mode de joc. Si pensa que la resposta és "molt", haurà de dir-li una paraula bonica al cavall. Si és "bastant" haurà de fer-li una abraçada i si és "poc", haurà de donar-li menjar al cavall.
MATERIAL	- Activitat 5: capsa amb estratègies de regulació - Llibre emocional - Avaluació de la proposta i dau amb dos gomets tapant dos dels números.

6. ANÀLISI DELS RESULTATS

Un cop s'ha dut a terme la implementació de diverses sessions de la proposta, és rellevant analitzar la implicació que aquesta ha pogut tenir pels diferents infants. Cal dir que s'han pogut portar a la pràctica totes les sessions menys la número quatre, però no totes les activitats s'han dut a terme, ja que s'han seleccionat aquelles que podrien ser més profitoses. En aquest sentit, l'activitat número 6 de la sessió 2 i l'activitat número 5 de la sessió 6, no s'han implementat. A més, aquestes han estat aplicades a dos infants concrets de l'entitat, un de sis anys i una altra de dotze. Per tant, és important mencionar que els resultats que s'analitzaran posteriorment tenen a veure amb aquesta investigació concreta, però es planteja com un estudi pilot. Aquest, permet valorar la idoneïtat de la proposta, analitzar la seva implicació en el procés d'ensenyament-aprenentatge dels infants i es planteja com una eina per a aportar d'altres experiències a la investigació de les IEAA.

Centrant-nos en el primer objectiu específic i d'aprenentatge, cal dir que es volien introduir les emocions bàsiques perquè els infants les puguin reconèixer, expressar i identificar en un mateix i en els altres. Aquest objectiu s'ha complert, tot i que de manera diferent segons l'infant, ja que la nena, per la seva experiència prèvia, ha pogut aprofundir i continuar millorant en aquest objectiu, però pel nen ha estat un primer contacte amb el món de les emocions i, per tant, l'ha pogut assolir, però de manera més superficial.

Per una banda, i pel que fa a la nena, cal dir que a la sessió 1 va saber identificar i posar nom a totes les emocions mitjançant el conte i el *memory*. A més en aquesta última activitat, va verbalitzar algunes situacions que li fan sentir d'una manera o altra, cosa que no es contemplava en aquesta primera sessió i, per tant, vam incorporar l'activitat de la sessió 3. Es va decidir fer així per aprofitar la seva motivació i per a potenciar les seves habilitats en aquest tema i durant aquesta, tot i que identificava experiències pròpies, va mostrar dificultats per a interpretar el que poden estar sentint les altres persones. En la següent sessió, la número 2, vaig observar que arribava cansada i força enfadada, per això, vam començar parlant de la situació que li feia sentir així mentre pentinàvem al cavall (una acció que li permet

regular-se). Per tant, es va donar el seu temps i el seu espai abans de començar amb l'activitat de mímica que tot i que va començar amb poca motivació, va acabar gaudint d'aquesta. En aquest sentit, podem dir que aquest primer objectiu s'ha complert amb ella perquè tot i que ja tenia un cert nivell en aquest fet, mostra dificultats pel que fa a identificar emocions en els altres i l'ha pogut millorar.

Per l'altra banda, i pel que fa al nen, aquest ha pogut vivenciar una primera aproximació amb l'educació emocional i, per tant, les activitats s'han desenvolupat tal com es tenien programades. S'ha fet un treball gradual, tot respectant el ritme del nen i tenint en compte les dificultats que suposen les emocions pels infants amb TEA. En la primera sessió es va començar amb la lectura del conte per a presentar els pictogrames de les diverses emocions i un cop identificades, per a acabar de treballar el nom d'aquestes i potenciar també la comunicació oral, on mostra dificultats, es va fer el joc del *Memory*. Aquest va permetre millorar la seva confiança amb l'animal, ja que l'activitat es va fer a sobre seu i requeria un cert moviment per part de l'infant per agafar la targeta. En la segona sessió, es va treballar l'expressió de les emocions amb l'activitat de mímica. Aquesta, va permetre que l'infant les pogués interpretar amb el propi cos, per veure com ell mateix expressa les emocions i també va fomentar la identificació en les altres persones. A més, com érem dues professionals, va poder veure dues maneres diferents d'expressar-les, identificant els trets característics de cadascuna.

Pel que fa al segon objectiu, aquest consistia a emprar estratègies de regulació emocional per a adquirir conductes adaptatives. Aquest objectiu sí que ha estat una experiència nova per a tots dos infants i gràcies a la implementació de les activitats, hem pogut analitzar evidències d'aprenentatge.

Concretament, cal dir que era la principal necessitat que vam observar amb la nena, ja és on presenta més dificultats. Pel que fa a la darrera sessió, cal dir que vam anar directament a la número 5, ja que amb ella era molt necessari treballar la regulació emocional i concretament, el control de l'agressivitat, però no teníem possibilitat de fer més sessions. Per això, es va

presentar la capsula de la calma i vam fer l'ampolla sensorial i diferents estratègies de mindfulness. L'ampolla sensorial era una activitat pensada per a ella, ja que durant la primera sessió em va dir que li agradava molt fer treballs manuals i evidentment, va gaudir molt de la sessió. A més, vaig acompanyar-la en el desenvolupament de diferents estratègies de regulació, on vam aprendre diferents tècniques de respiració. Un aspecte important a destacar és que al principi de la sessió, i fent *l'emocionari*, va dir que se sentia molt enfadada per una situació que havia viscut, però a mesura que anava avançant la sessió i fent aquestes estratègies de regulació emocional, va acabar la sessió modificant les emocions, ja que va expressar que estava alegre i que havia desaparegut el seu sentiment de ràbia.

Amb el nen, calia un treball exhaustiu per a aprendre a posar nom a les emocions, identificar-les i saber-les expressar i, per tant, vam començar la sessió recordant el que havíem fet anteriorment i vam aprofitar per a fer l'emocionari amb ell. Va expressar que sentia por i alegria alhora. Aquest infant, en ser el tercer cop que fa aquestes sessions d'equinoteràpia, encara no ha establert del tot el vincle amb el cavall i es mostra poruc al principi de la sessió, tot i que després, li encanta pujar a sobre de l'animal. Aprofitant que volíem treballar aquest objectiu i fent servir la capsula de la calma, vam treballar propostes per a millorar la relació entre l'infant i el cavall. Per això, es van fer servir l'activitat de les targetes de mindfulness a sobre del cavall i la proposta dels massatges, que van permetre treballar la confiança i establir vincle entre els dos. A més, es van implementar en un entorn encara més natural, ja que vam marxar de l'hípica per anar a un bosc del costat. Així doncs, al final de la sessió, va exposar que ja no sentia por.

Pel que fa al tercer objectiu, que té a veure amb fomentar l'empatia mitjançant el vincle amb l'animal, considero que aquest ha estat molt present en totes les sessions i de forma implícita per les característiques de la proposta. Per tant, tots dos l'han assolit de forma exitosa. S'han mostrat agraïts i afectuosos amb el cavall, li feien moltes abraçades durant la sessió i tenien cura de no fer-li mal, tot i que és cert que la nena, que porta des de principi de curs, té més vincle i sap entendre molt més que li pot estar passant quan fa algun soroll o gest.

Per tant, i un cop presentades les evidències d'aprenentatge que s'han pogut analitzar al llarg de les sessions, podem dir que aquesta implementació ha permès l'assoliment de l'objectiu general de la proposta d'intervenció, ja que s'ha aportat una proposta que ha permès treballar les competències emocionals a partir de l'educació emocional. En aquest sentit, han pogut desenvolupar el conjunt de les activitats proposades de manera satisfactòria i tenint en compte la rúbrica d'observació, considero que tots dos han mostrat una evolució i han pogut assolir els objectius específics que es proposaven.

Considero que com a mestres és rellevant que analitzem la nostra pràctica per a incorporar propostes de millora que permetin garantir al màxim l'aprenentatge dels infants i és per això que a continuació s'exposen diferents mesures que podríem incorporar.

Parlant de les activitats, considero que s'haurien d'haver afegit més propostes que tinguessin en compte el treball de les habilitats socials, ja que aquest tercer objectiu no s'ha pogut confirmar amb el mateix nombre d'evidències que els altres. Per exemple, podríem haver proposat una activitat en la qual es presentin actes irrespectuosos envers els animals perquè ells modifiquin aquestes conductes implicant-los en els processos de preparació del cavall i en els seus hàbits d'higiene. A més, l'activitat de l'ampolla sensorial, de la sessió 5, és una de les activitats que s'ha modificat després de dur a terme la implementació, ja que aquesta es plantejava com una ampolla sensorial que simbolitzava el mar perquè era el que jo havia vist a les pràctiques i van ser els materials que vaig poder adquirir, però s'hauria de relacionar amb els cavalls o l'entorn, i per això, he pensat que es podria fer una excursió per la natura per a agafar elements naturals del terra (com herba, sorra, menjar dels cavalls...) i treballant els valors que tenen a veure amb cuidar el medi, per a agafar elements naturals que es poguessin ficar dins l'ampolla. Així, com els agrada molt estar amb els cavalls i s'emporten aquesta ampolla amb ells, podrien recordar aquests moments per a tornar a la calma. També hauria estat interessant haver treballat més estratègies de regulació emocional, que era el que més pes podria haver tingut per a la nena, però quan vaig saber que ja no faríem més sessions, estava avançat el projecte i només quedava una sessió.

A més, m'hauria agradat incloure més a les famílies i a altres infants a les sessions. És una evidència que les famílies són un agent clau en el procés d'ensenyament-aprenentatge dels infants i que s'observen resultats més efectius quan aquestes s'inclouen, però aquestes marxaven en començar la sessió. Per tal que se sentin més vinculades i puguin participar activament es podrien incloure en els moments de preparació i dels hàbits d'higiene i nutrició del cavall per tal que siguin un model pels fills. També considero que es podrien implementar sessions compartides en les quals s'ajuntin diferents infants, ja que algunes d'aquestes activitats s'haguessin enriquit encara més perquè el fet d'aprendre entre iguals s'ha vist com podria aportar un aprenentatge més significatiu que amb l'adult.

Pel que fa a la temporització, considero que aquesta hauria d'estar millor adaptada a la nena, pel fet que durant les sessions, s'ha modificat la programació al seu ritme perquè hem necessitat més temps. Igualment, com les activitats eren multinivell, s'ha pogut adaptar tot i tenir edats i experiències molt allunyades entre els infants. Considero que aquest ha estat un dels punts més forts de la proposta pel fet que la inclusió dels diferents ritmes i les múltiples presentacions dels recursos, ha fet que la SD sigui viable i extrapolable a altres contextos.

7. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS I CONCLUSIONS

Tenint en compte els resultats obtinguts, és rellevant considerar l'impacte d'aquesta proposta en relació amb estudis i experiències d'èxit anteriors per a concloure aquest treball considerant l'equinoteràpia com una proposta d'intervenció eficaç pels infants amb TEA.

Pel que fa a l'àrea emocional, cal dir que s'han confirmat els estudis de Benda *et al.*, (2003) i Bósquez *et al.*, (2018) perquè s'han vist millores pel que fa a l'autocontrol de les emocions, s'ha reduït l'estrès dels infants i s'han pogut fomentar les habilitats socials dels nens i nenes. Concretament, he pogut vivenciar com els infants han après a regular, identificar i expressar les pròpies emocions i la dels altres. En aquest cas, s'ha treballat a partir de l'educació emocional, un fet que Bisquerra (2005) i de Andrés Viloraria (2005), exposaven com a necessari en les intervencions dels infants amb TEA per a potenciar la seva intel·ligència emocional. Per tant, podem dir que la situació d'aprenentatge es presenta com a una eina útil per a intervenir amb aquests infants. A més, he analitzat resultats que no esperava pel que fa a l'àrea cognitiva, ja que afirmo les paraules de Taylor *et al.*, (2009) i Bass *et al.*, (2009) perquè he observat millores en la capacitat d'atenció, la motivació i la memòria. El nen destinatari presenta una atenció molt reduïda i a vegades no realitza les ordres que li demanen, però un cop va pujar a sobre del cavall, va minvar molt la seva activitat per a centrar-se en el que estàvem fent. A més, cal dir que tot i que l'impacte s'ha observat sobretot en l'àmbit emocional i cognitiu, també s'han observat beneficis pel que fa a la comunicació i la socialització dels infants, sobretot en el nen més petit que tot i presentar moltes dificultats pel que fa al llenguatge, és capaç de dir "so" o "arri" per a relacionar-se amb el cavall i demanar que s'aturi o camini.

Tenint en compte l'afirmació de Lanning *et al.* (2014), Benda *et al.* (2003) i Senent-Sánchez (2014), sobre que aquests beneficis no podrien observar-se amb un tractament convencional i relacionant aquest fet amb l'escola, considero que és una realitat pel fet que aquesta pràctica presenta moltes potencialitats. Per una banda, aquestes sessions, tot i tenir una planificació prèvia, es van ajustant segons les necessitats de l'infant. Això als centres educatius també ho podem observar, però considero que aquestes permeten respectar molt més el ritme de

l'infant, ja que no hi ha un currículum que digui que han d'aprendre i en quant temps. A més, es fan sessions individualitzades en un entorn natural que permeten millorar el benestar dels nens i nenes. Per l'altra banda, he pogut veure com amb l'equinoteràpia es poden treballar molts aspectes diferents i que aquests depèn de l'objectiu que vulguem treballar com a professionals. En el meu cas, he pogut incloure el currículum d'Educació Primària per a treballar una àrea i uns sabers educatius concrets, com deia HODSON (1987), en un entorn natural i amb un animal, que potencia aquests aprenentatges i permet adquirir competències socials, cognitives i emocionals.

Tenint en compte els objectius plantejats a l'inici d'aquest treball, cal dir que s'ha complert l'objectiu general perquè he pogut implementar una situació d'aprenentatge, basada en l'educació emocional, amb infants amb TEA i durant diverses sessions d'equinoteràpia. A més, i el fet d'elaborar una fonamentació teòrica i haver construït una SD, m'ha permès validar aquesta pràctica com una bona intervenció per a treballar amb els nens i nenes que presentin aquestes característiques, que eren els objectius específics plantejats.

Pel que fa a les limitacions del TFG, cal dir que s'han trobat dificultats pel que fa a trobar evidències científiques que validin aquesta pràctica, ja que l'equinoteràpia es veu, generalment, com una teràpia alternativa, però no es relaciona amb l'impacte que pot tenir en l'educació com una intervenció educativa assistida amb animals. A més, s'han presentat dificultats pel que fa a programar les sessions entre la família, l'entitat i l'estudiant del grau, ja que el fet que aquestes teràpies siguin una activitat extraescolar i a més privada, fa que algunes famílies no puguin tenir un seguiment tan exhaustiu com els agradaria i a més la responsable, per motius personals, no sempre pot. A més, el fet que facin dues sessions al mes, una cada quinze dies, fa complicat l'aprenentatge dels diferents continguts, ja que aquest salt en el temps fa que s'hagi de recordar tot el que es va treballar anteriorment.

Valorant la continuïtat de la proposta, considero que mitjançant l'equinoteràpia s'haurien de continuar treballant aquelles dificultats que presenten els infants amb TEA i que han estat mencionades al marc teòric. Per tant, no és suficient treballar només aquesta situació

d'aprenentatge, ni n'hi ha prou amb fer només un cop aquestes activitats. Per això, trobo rellevant tenir una planificació concreta del que es farà al llarg del curs escolar per a incloure més propostes relacionades amb l'educació emocional. Tot i això, considero que aquesta implementació ha estat un punt de partida per a l'entitat i tal com diu la responsable, han estat de molta ajuda per a poder agafar idees i saber què s'hauria de treballar amb aquests infants. De retruc, es continuaran treballant aquestes propostes per a obtenir resultats molt més evidents a llarg termini. Per aquest motiu i per a assegurar la sostenibilitat de la proposta, s'han compartit els materials amb l'entitat per tal que pugui tenir un ventall de recursos i possibilitats per a oferir als infants. Considero que s'hauria de continuar reforçant les estratègies de regulació emocional, ja que aquest fet és un contínuum que cal anar ensenyant i aprenent al llarg de la vida, pel fet que sempre podrem aprendre coses noves que ens proporcionen benestar.

Finalment, i tenint en compte el que aquest projecte m'ha permès assolir pel que fa a les competències del grau i a les possibilitats pel que fa al meu desenvolupament com a futura mestra, cal dir que el fet d'haver professionalitzat el treball amb una part d'intervenció, m'ha permès millorar en la construcció de les situacions d'aprenentatge, un aspecte molt present en la tasca docent. A més, aquesta proposta l'he pogut implementar i ara que estic a punt de ser mestra, m'ha ajudat a guanyar experiència i a enriquir-me de tots els aprenentatges que implica està amb infants i el fet que hagi estat una tasca tan individualitzada, m'ha permès observar als infants i a establir vincle amb ells. En ser una proposta que treballa l'educació emocional amb infants amb TEA, m'ha permès indagar molt més en aquest tema i he pogut aplicar molts conceptes que hem treballat al llarg del grau i durant la menció de Pedagogia Terapèutica. Considero que aquest fet s'ha de treballar en el dia a dia de l'aula per a garantir que els futurs ciutadans puguin gaudir d'una bona salut mental. Durant el grau no havia sentit parlar d'aquesta intervenció educativa assistida amb animals i agraïxo haver pogut endinsar-me en aquest món i haver viscut una experiència tan maca envoltada d'animals i de natura, dos aspectes molt importants per a mi. Espero de tot cor haver pogut aportar el meu gra de sorra per a continuar avançant en la investigació de possibles intervencions, que poden ser vitals per a aquests infants.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

American Psychiatric Association (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5). American Psychiatric Association.
<https://www.eafit.edu.co/ninos/reddelaspreguntas/Documents/dsm-v-guia-consulta-manual-diagnostico-estadistico-trastornos-mentales.pdf>

ARASAAC-Gobierno de Aragón. (2024). *Què són els sistemes de comunicació augmentatius i alternatius?* <http://www.arasaac.org/aac.php>

Álvarez, R., Franco, V., García, F., García, A.M., Giraldo, L., Montealegre, S., i Saldaña, D. (2018). *Manual didáctico para la intervención en atención temprana en trastornos del espectro autista*. Sevilla: Federación Autismo Andalucía.
https://www.observatoriodelainfancia.es/oia/esp/documentos_ficha.aspx?id=5697

Álvarez-Cejudo, G. (2019). Beneficios de la intervención asistida con animales en el aula. *Papeles Salmantinos De Educación*, (23), 167–202.
<https://doi.org/10.36576/summa.108392>

Arias, V., Arias, B. i Morentin, R. (2008). Terapia asistida por caballos: nueva propuesta de clasificación, programas para personas con discapacidad intelectual y buenas prácticas. *Siglo Cero: Revista Española sobre Discapacidad Intelectual*, 39 (2), pp 18- 30.

Asociación de Equinoterapia Ismael Pinto. (s.f.). *Asociación de Equinoterapia Ismael Pinto*. Recuperado el 03 de agosto de 2018, de <http://www.asocequinoterapia.org/Principios/Principios.htm>

Baron-Cohen, S. (2003). *The Essential Difference: Men, Women and the Extreme Male Brain*. Allen Lane. <https://doi.org/10.1136/bmj.327.7405.57>

Bass, M.; Duchowny, C.A. i Llabre, M.M. (2009): The Effect of Therapeutic Horseback Riding on Social Functioning in Children with Autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders* 39, 1261–1267 <http://www.kenrodogtraining.com/upload/effect.pdf>

Benda, W., McGibbon, N. H., & Grant, K. L. (2003). Improvements in muscle symmetry in children with cerebral palsy after equine-assisted therapy (hippotherapy). *The Journal of Alternative & Complementary Medicine*, 9(6), 817-825. https://www.researchgate.net/publication/8909531_Improvements_in_Muscle_Symmetry_in_Children_with_Cerebral_Palsy_After_Equine-Assisted_Therapy_Hippotherapy

Bisquerra Alzina, R. (2005). La educación emocional en la formación del profesorado. <https://digitum.um.es/digitum/handle/10201/128907>

Bósquez, M. J. F., Vasco, S. G. F., i Bosquez, L. B. A. (2018). La Equinoterapia en niños con trastornos del espectro autista. *RECIMUNDO: Revista Científica de la Investigación y el Conocimiento*, 2(3), 650-665. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6732851>

Brandt, C. (2013). Equine-Facilitated Psychotherapy as a Complementary Treatment Intervention. *The Practitioner Scholar: Journal Of Counseling And Professional Psychology*, 2(1). <http://www.thepractitionerscholar.com/article/view/11108>

Canal Salut (2023). Gencat Autisme. <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/a/autisme/index.html>

Carriazo, C., Perez, P. i Gaviria, K. (2020). Planificación educativa como herramienta fundamental para una educación con calidad. *Utopía y praxis latinoamericana*, 25(3), 87-95. <https://www.redalyc.org/journal/279/27963600007/27963600007.pdf>

Casady, R. (2003): Building the evidence for hippotherapy. *Hippotherapy*, 12(3), 8-9.

Cayuela González, M. (2017). Beneficios de la equinoterapia desde terapia ocupacional en niños con autismo.

Dalmau, M., Sala, I., & Llinares, M. (2015). Pautes sobre el Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA). *Barcelona: Universitat Ramon Llull*.
<https://xtec.gencat.cat/web/.content/curriculum/diversitat-i-inclusio/projectes-educatius-inclusiu/s/disseny-universal-per-a-laprenentatge/documents/pautes-guia-dua.pdf>

Damasio, A. R., Anderson, S. W. i Tranel, D. (1993). *The frontal lobes. Clinical neuropsychology*, 417–453.
[https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=Qe70fMvSmOoC&oi=fnd&pg=PA417&dq=Damasio,+A.+R.,+i+Anderson,+S.+W.,+\(1993\),+The+frontal+lobes,+Clinical+neuropsycholog.&ots=1bXXh0nGnJ&sig=xMuKqhh-EwZccKj9M7vQhb69OTg#v=onepage&q&f=false](https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=Qe70fMvSmOoC&oi=fnd&pg=PA417&dq=Damasio,+A.+R.,+i+Anderson,+S.+W.,+(1993),+The+frontal+lobes,+Clinical+neuropsycholog.&ots=1bXXh0nGnJ&sig=xMuKqhh-EwZccKj9M7vQhb69OTg#v=onepage&q&f=false)

de Andrés Vilorio, C. (2005). La educación emocional en edades tempranas y el interés de su aplicación en la escuela: programas de educación emocional, nuevo reto en la formación de los profesores. *Tendencias Pedagógicas*, (10), 107-124.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1407971>

Departament de Salut (2013). Pla d'atenció integral a les persones amb trastorn de l'espectre autista (TEA).
https://scientiasalut.gencat.cat/bitstream/handle/11351/5532/pla_atencio_integral_persones_a_mb_trastorn_espectre_autista_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ernest, M & De la Fuente, M. (2007). *Manual básico de hipoterapia*.
<http://www.liebre-marzo.com/catalogo/manual-basico-de-hipoterapia>

Firth, U. (1991). *Autism and Asperger syndrome*. Cambridge University Press.
<https://es1lib.org/book/898907/b87e8a>

Fundació Catalunya La Pedrera (2020). Dossier de pràctiques mindfulness i concentració per a infants i adolescents. Programa d'acompanyament per a l'èxit educatiu. <https://www.fundaciocatalunya-lapedrera.com/sites/default/files/2020-02/Guia-Mindfulness-PAE.pdf>

Fundesplai. (2022). 10 activitats de relaxació. Escoles Fundesplai. <https://escoles.fundesplai.org/blog/promocio-de-la-salut/10-activitats-relaxacio/>

García, M. A., i Sotillo, M. (2003). *Intervención psicoeducativa en niños con trastornos generalizados del desarrollo*. Pirámide.

García-Gómez, A., López Risco, M., Carlos Rubio, J., Guerrero, E. & García-Peña, I.M. (2014): Efectos de un Programa de Equitación Adaptada y Terapéutica en un Grupo de Niños con Trastornos del Espectro Autista. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology* 12(1). <http://investigacion-psicopedagogica.org/revista/new/english/ContadorArticulo.php?893>

Gross, E. (2006). *Equinoterapia: la rehabilitación por medio del caballo*. México: Trillas. https://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0024/fc53024f-626e-423b-877a-932148c56075/avaluar_per_aprendre.pdf

Hernández, C.R., & Luján, J. (2006). Equinoterapia. Rehabilitación holística. *Plasticidad y Restauración Neurológica*, 5(1), pp. 70-74. <https://www.medigraphic.com/cgi-bin/new/resumen.cgi?IDARTICULO=9340>

HODSON, D.(1987): "Social control as a factor in science curriculum change" *Interncional Journal of Science Education*, 9 (5) pp. 529-540

IAHAIO (2018). La definición de IAHAIO para las intervenciones asistidas con animales y las directrices para el bienestar de los animales involucrados en la intervenciones asistidas

con animales.

<https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2019/06/iahaio-white-paper-spanish.pdf>

Jahromi, L. B., Bryce, C. I., & Swanson, J. (2013). The importance of self-regulation for the school and peer engagement of children with high-functioning autism. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 7(2), 235-246.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1750946712001055>

Kruger, K. A., & Serpell, J. A. (2010). Animal-assisted interventions in mental health: Definitions and theoretical foundations. In *Handbook on animal-assisted therapy* (pp. 33-48). Academic Press.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/B9780123814531100030>

Lanning, B.A., Baier, M.E.M., Ivey-Hatz, J. *et al.* (2014). Effects of Equine Assisted Activities on Autism Spectrum Disorder. *Journal of Autism Developmental Disorders*, 44, 1897–1907 <https://doi.org/10.1007/s10803-014-2062-5>

Levy, S. E., i Hyman, S. L. (2005). Novel treatments for autistic spectrum disorders. *Mental retardation and developmental disabilities research reviews*, 11(2), 131-142. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/mrdd.20062>

Mafioly, J. N. E., & Rodríguez, D. A. O. (2023). Beneficios de la hipoterapia para niños y adolescentes con trastorno del espectro autista: una revisión sistemática. *Movimiento científico*, 17(1), 35-43. <https://revmovimientocientifico.iberro.edu.co/article/view/2701/1907>

Mapes, A. R., & Rosén, L. A. (2016). Equine-assisted therapy for children with autism spectrum disorder: A comprehensive literature review. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 3, 377-386.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s40489-016-0090-0>

Martínez Abellán, R. (2008): La terapia asistida por animales: una nueva perspectiva y línea de investigación en la atención a la diversidad. *Indivisa, Boletín de Estudios e Investigación*, 9, 117- 144. <https://www.redalyc.org/pdf/771/77100909.pdf>

Mindful Nens. (n.d.). Recursos Educatius. Mindful Nens. <https://www.mindfulnens.cat/ca/educadors/recursos-educatius/>

Núñez, A. H. (2018). Desarrollo de la Inteligencia Emocional en el alumnado con autismo. *Revista de Investigación y Educación en Ciencias de la Salud (RIECS)*, 3(2), 20-32. <https://riece.es/index.php/riece/article/view/88/139>

O'Haire, M. E. (2013). Animal-assisted intervention for autism spectrum disorder: A systematic literature review. *Journal of autism and developmental disorders*, 43, 1606-1622. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10803-012-1707-5>

Ojea, M. (2012). *Autismo. Comprender las emociones*. Psylicom.

Organización Mundial de la Salud (2023). Autismo. <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/autism-spectrum-disorders>

Pérez, L., Pérez Guerrero, M., Santisteban, M., Salas, D., Sólis, X., & Chirino, L. (2013). La equinoterapia en la rehabilitación integral del autismo. *EFdeportes.com* (176). <http://www.efdeportes.com/efd176/la-equinoterapia-en-la-rehabilitacion-del-autismo.htm>

Premack, D. & Woodruff, G. (1978). Does the chimpanzee have a theory of mind? *The Behavioral and Brain Sciences*. 1(4), 515-526. <https://www.cambridge.org/core/journals/behavioral-and-brain-sciences/article/does-the-chimpzee-have-a-theory-of-mind/1E96B02CD9850016B7C93BC6D2FEF1D0>

Rivas Torres, R. M., López Gómez, S., & Taboada Ares, E. M. (2010). Etiología del autismo: un tema a debate. *Educational Psychology*, 15(2), 107-121.
<https://journals.copmadrid.org/psed/art/ed2009v15n2a3>

Riviére, A. (1998). Inventario de espectro autista (IDEA). Tratamiento y definición del espectro autista I y II.

Rodríguez, E. (2006). Atención a Familias en los Servicios para Personas con trastornos el espectro autista. *Educación y Futuro*, 109-130

Senent-Sánchez, J. M. (2014). La relación con los animales: un nuevo ámbito de la intervención socioeducativa. *New approaches in educational reseach*, 3(2), 107-114.

Sissons, J. H., Blakemore, E., Shafi, H., Skotny, N., & Lloyd, D. M. (2022). Calm with horses? A systematic review of animal-assisted interventions for improving social functioning in children with autism. *Autism*, 26(6), 1320-1340.
<https://doi.org/10.1177/13623613221085338>

Taylor, R., Kielhofner, G., Smith, C., Butler, S., Cahill, S., Ciukaj, M. & Gehman, M. (2009): Volitional Change in Children With Autism: A Single-Case Design Study of the Impact of Hippotherapy on Motivation. *Occupational Therapy in Mental Health*, 25 (2), 192-200.

Universitat Autònoma de Barcelona. (2024). Pla d'Estudis Grau en Educació Primària.
<https://www.uab.cat/web/estudiar/llistat-de-graus/pla-d-estudis/competencies/-resultats-d-aprenentatge/educacio-primaria-1345467819221.html?param1=1229413437355>

Vallejo, M. T. M., Hernández, I. M. R., & Palomo, A. E. (2006). Actividades asistidas con animales de compañía: una propuesta educativa diferente en la formación de maestros. *International Journal of Developmental and Educational Psychology*, 1(1), 147-157.
<https://www.redalyc.org/pdf/3498/349832311013.pdf>

Zabaleta, O. G. (2019). La construcción del DSM: genealogía de un producto sociopolítico. *Theoria: An International Journal for Theory, History and Foundations of Science*, 34(3), 441–460. <https://www.jstor.org/stable/26828180>

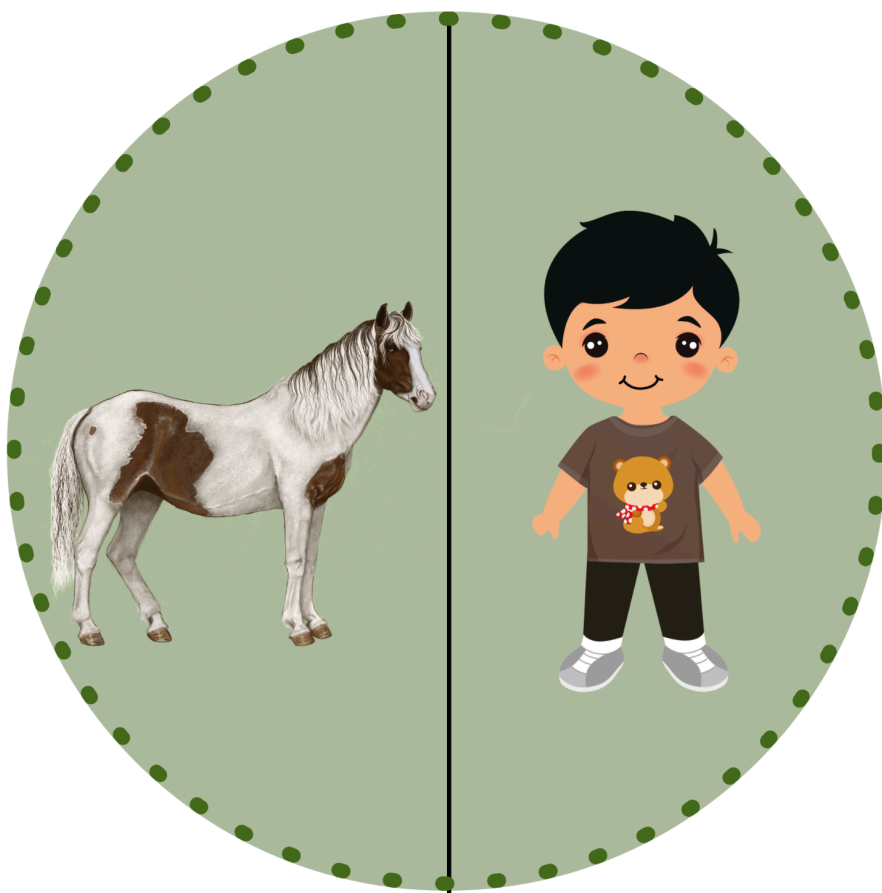
Zúñiga, A. H., Balmaña, N., & Salgado, M. (2017). Los trastornos del espectro autista (TEA). *Pediatría integral*, 21(2), 92-108. <https://www.adolescenciasema.org/ficheros/PEDIATRIA%20INTEGRAL/Trastorno%20del%20Espectro%20Autista.pdf>

ANNEXOS

Materials de les sessions

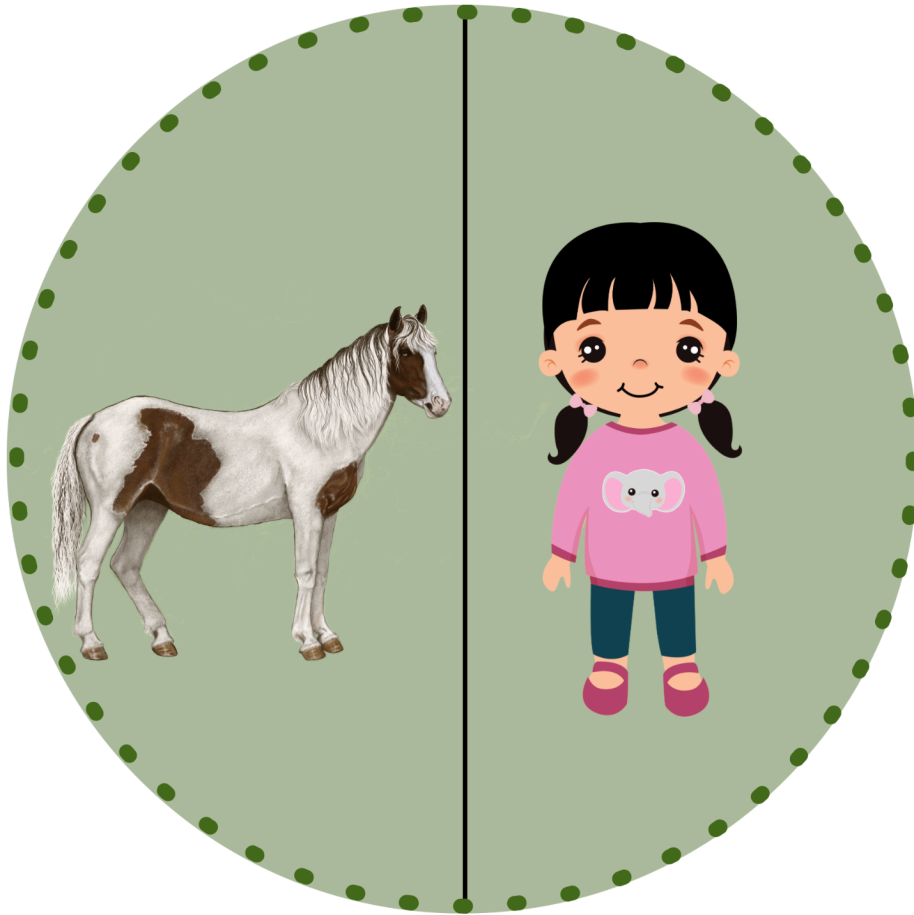
Sessió 1:

- Activitat 2 (“Ens preparem?”). Roda de preparació per a preparar al cavall i a l’infant.

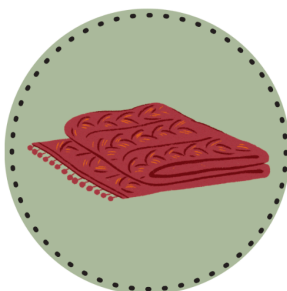
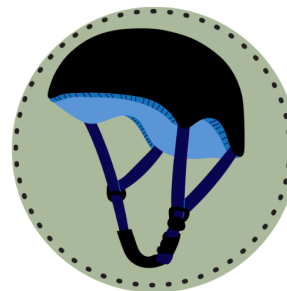
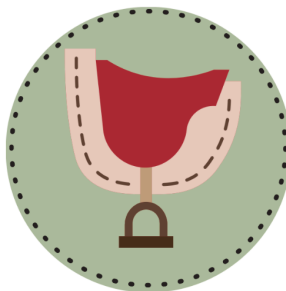
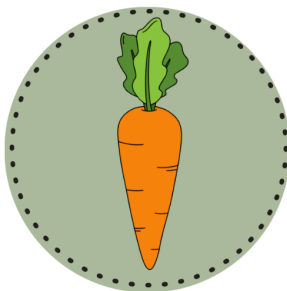

Eva Ledesma Garcia

Eva Ledesma García

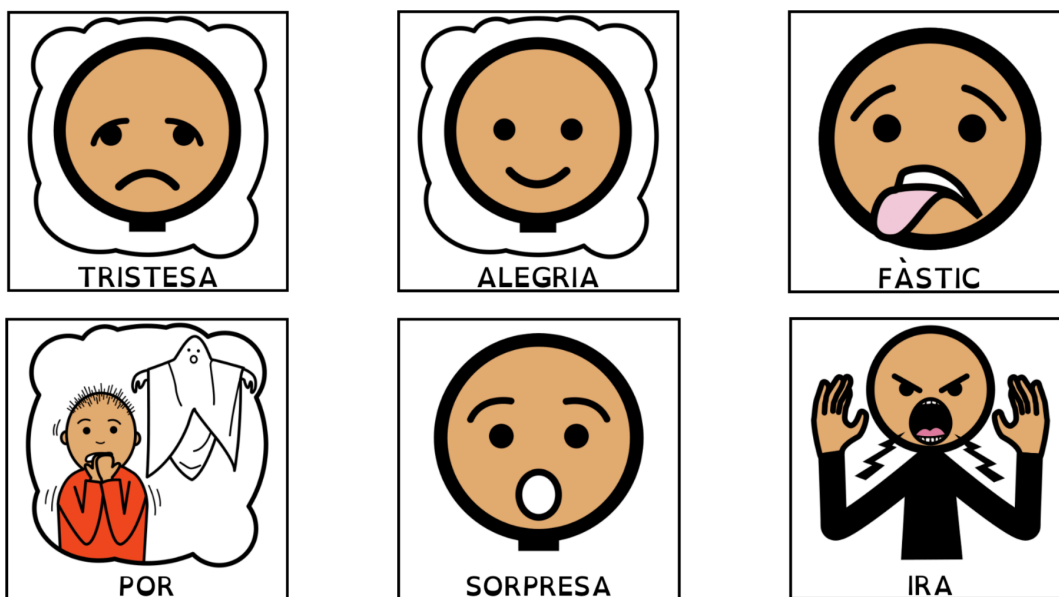

Eva Ledesma García

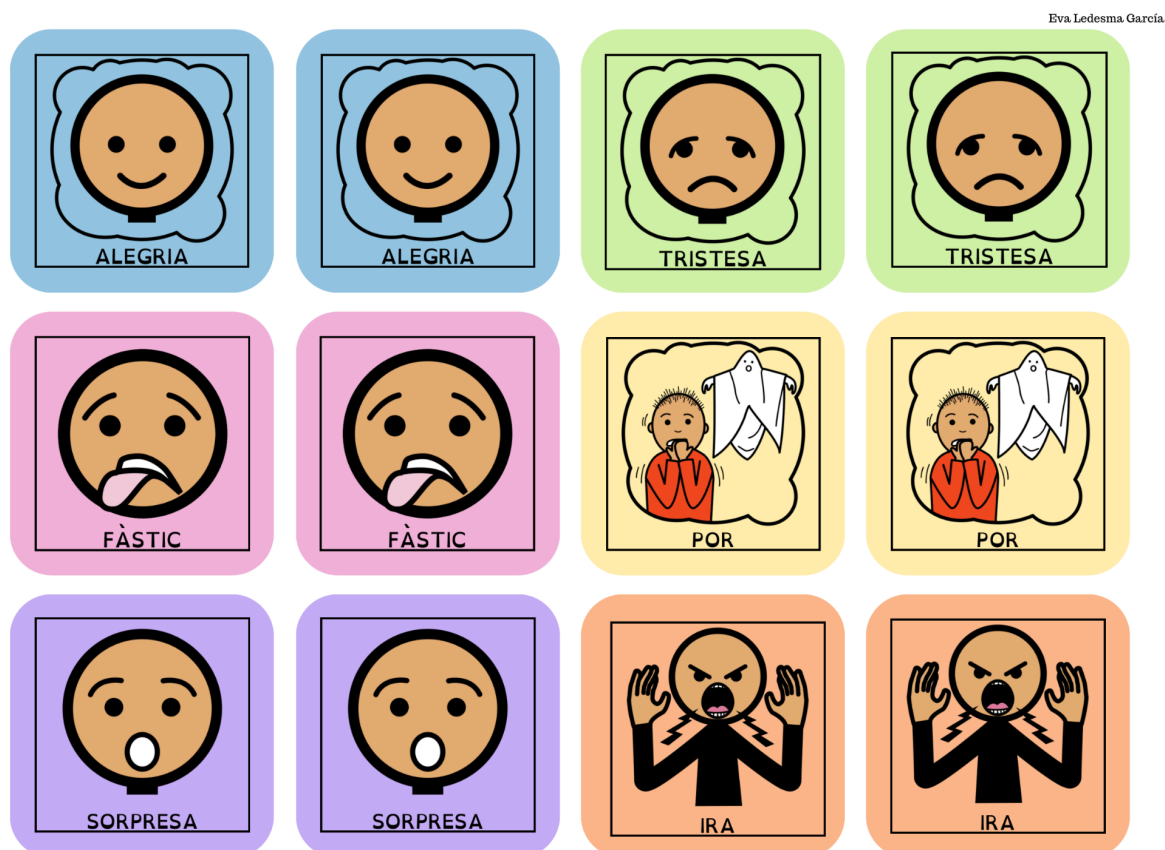

- Activitat 4 (“Ens endinsem en el món de les emocions”)

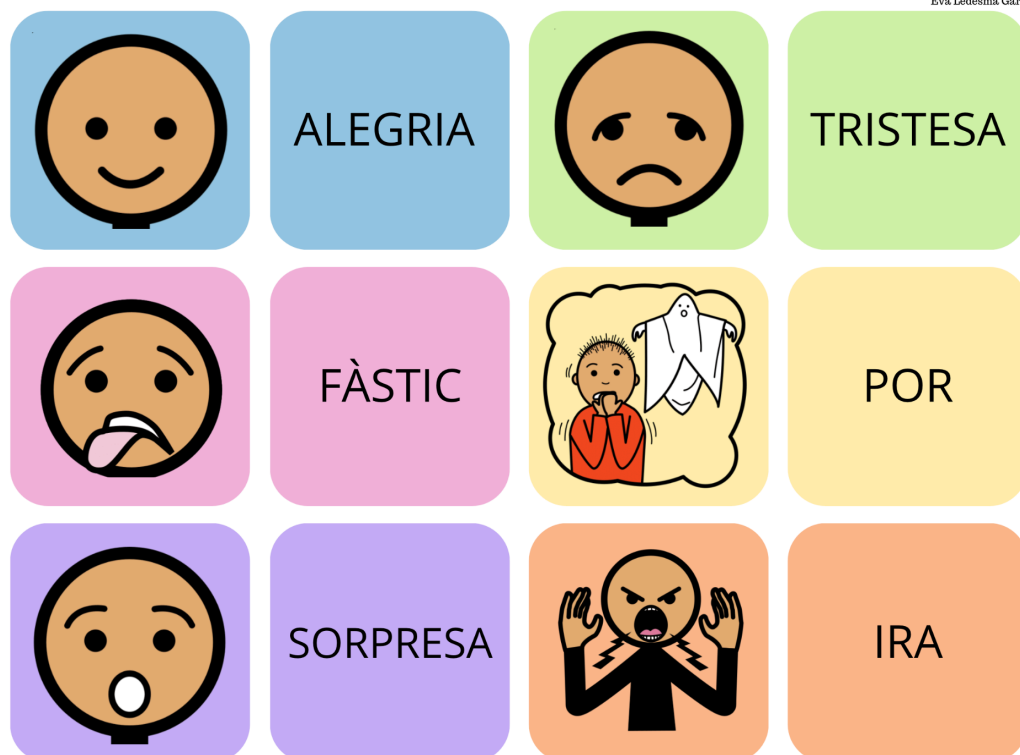
- Pictogrames de les emocions

- Activitat 5 (*Memory* de les emocions)

Eva Ledesma Garcia

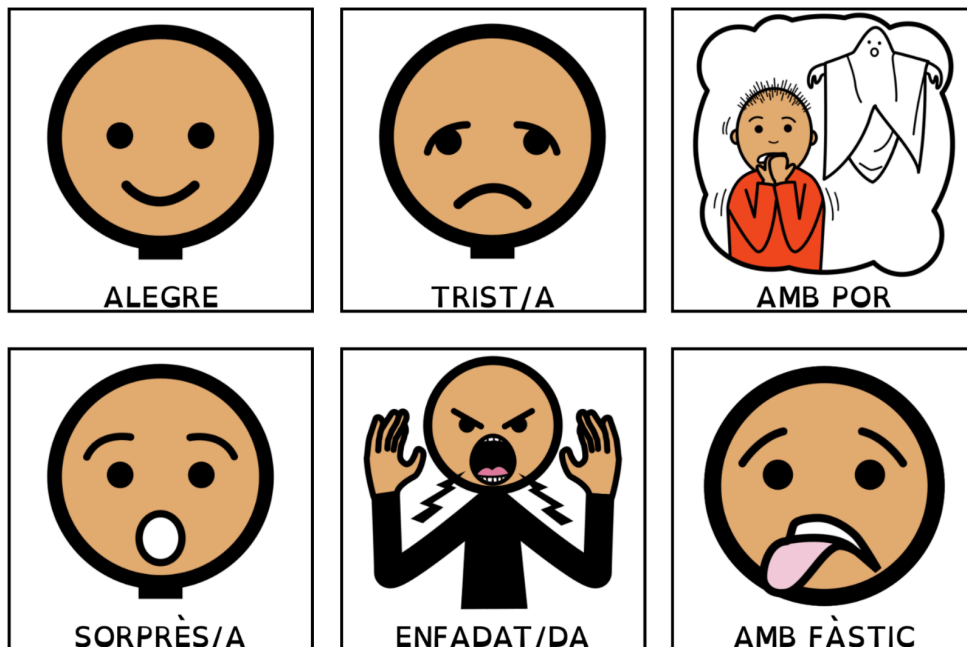
Sessió 2:

- Activitat 4 (*Emocionari*). Plantilla on col·locar les emocions

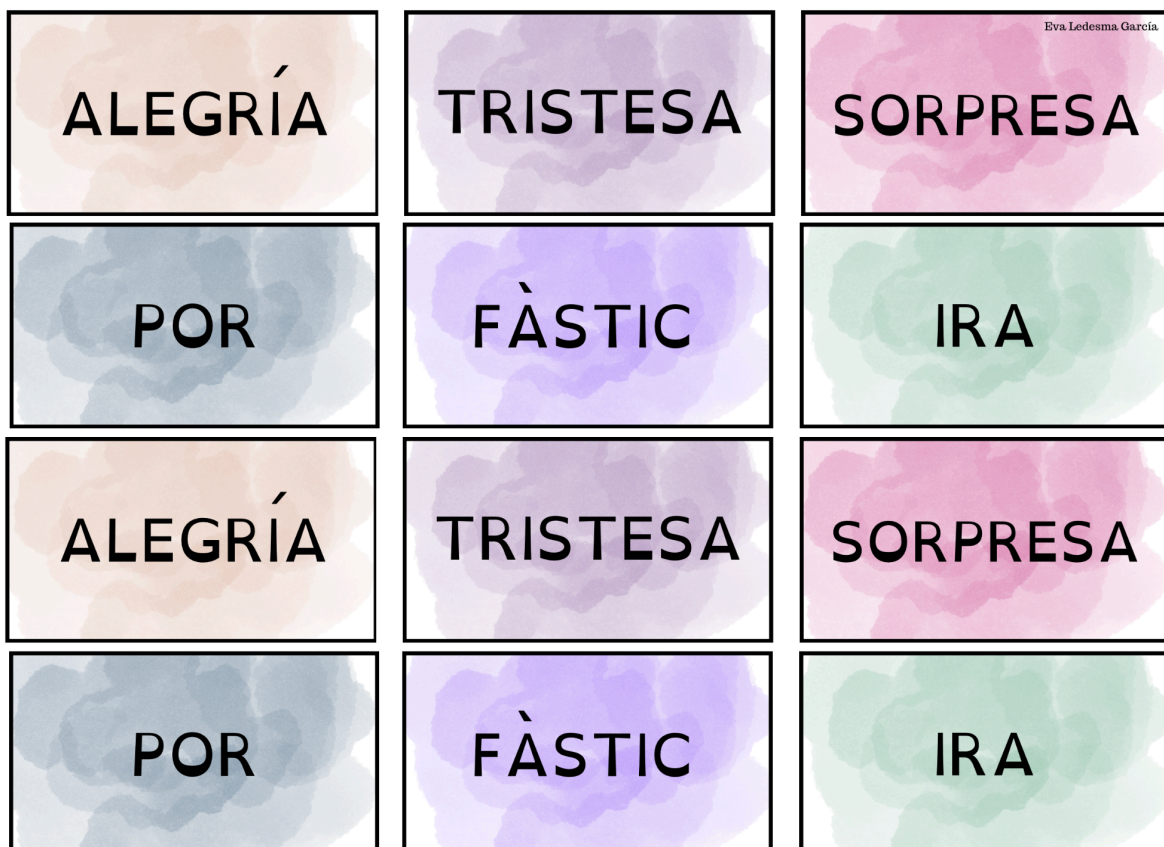
Eva Ledesma Garcia

COM ET SENTS?

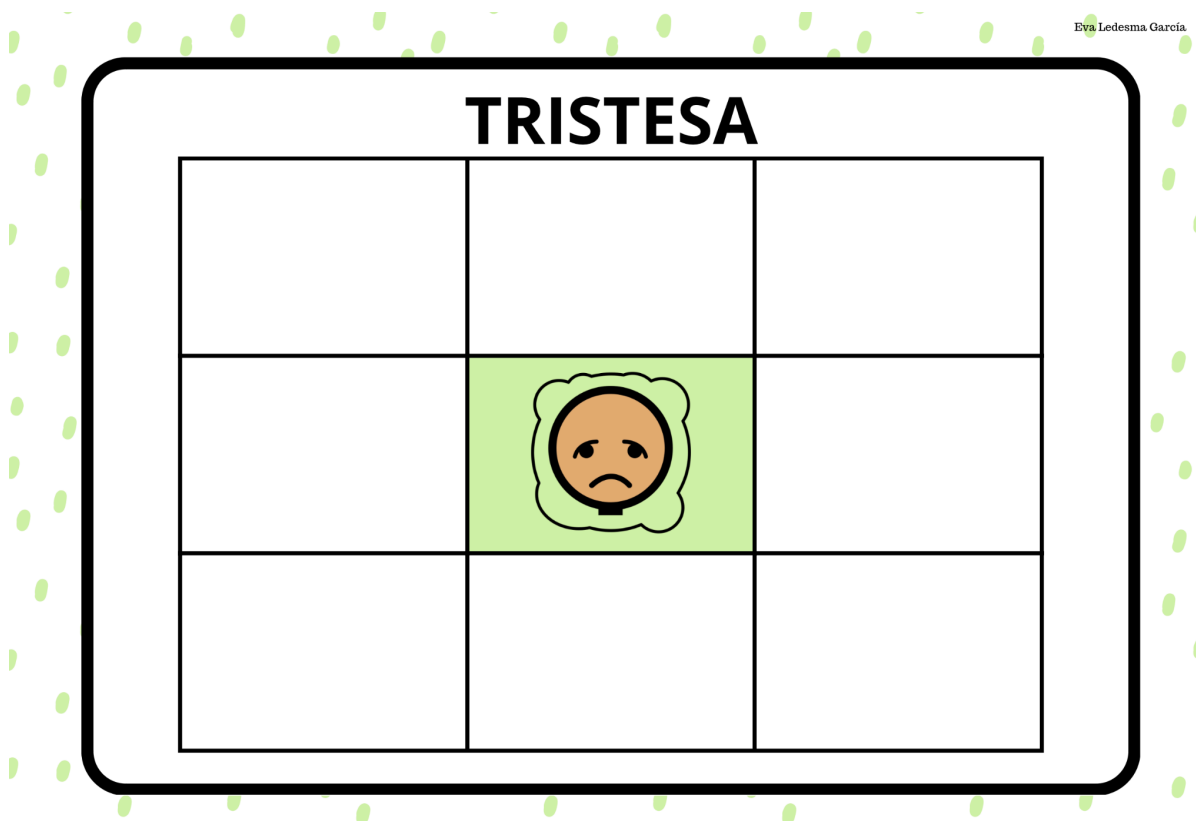
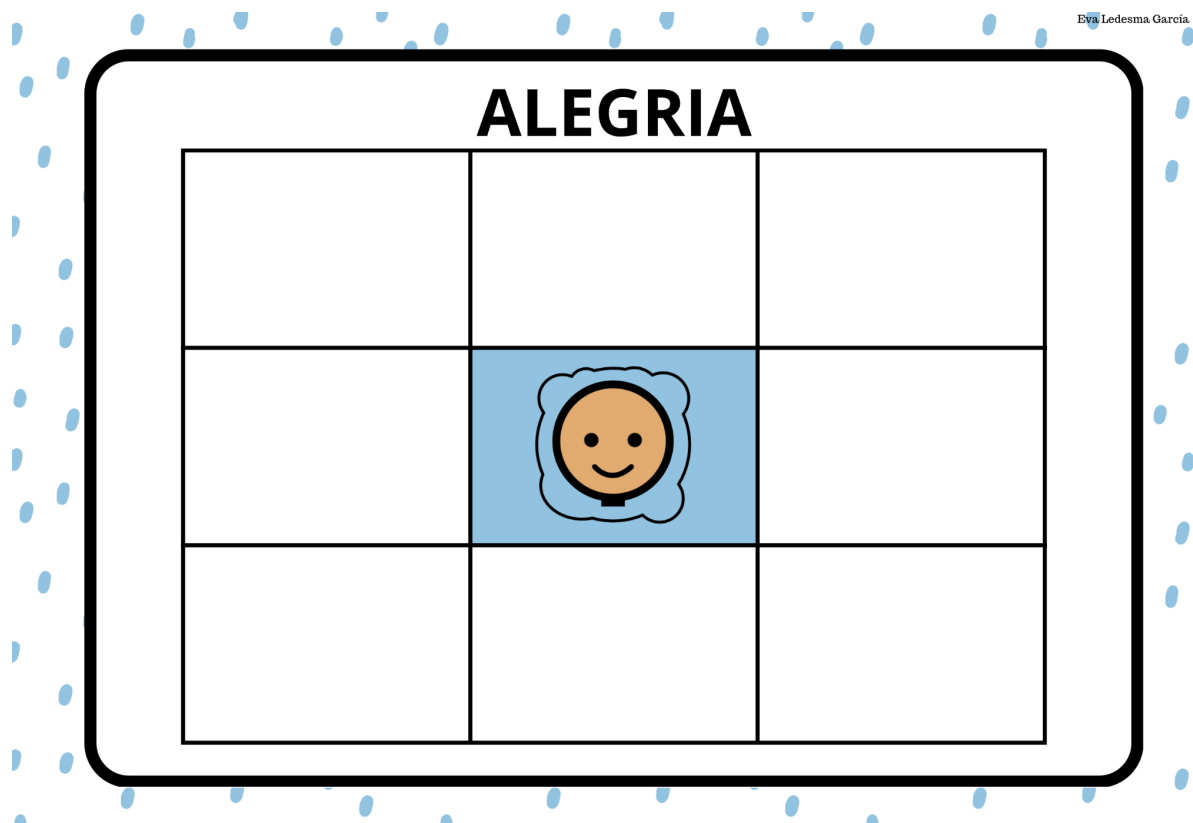

- Activitat 5 (Joc mímica)

- Activitat 6 (“Quina cara fan”)

Eva Ledesma Garcia

IRA

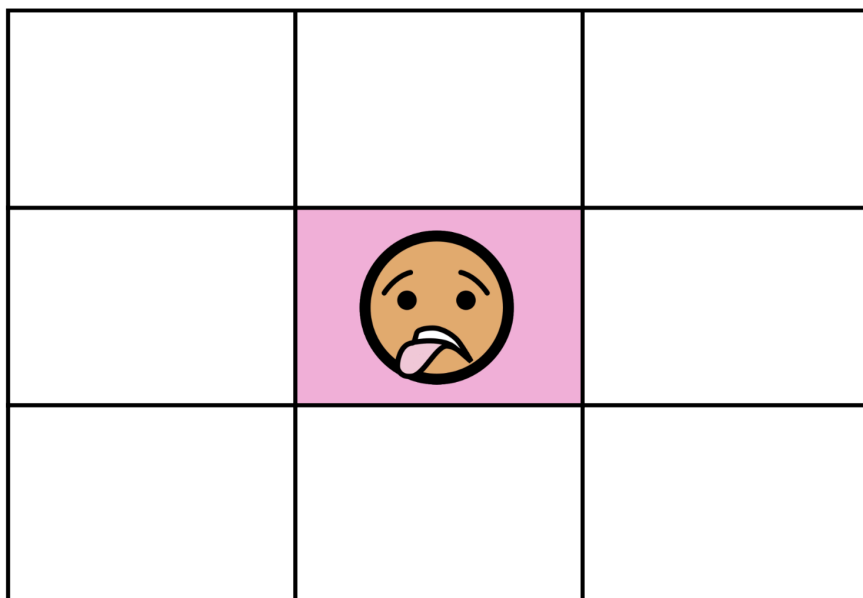
Eva Ledesma Garcia

POR

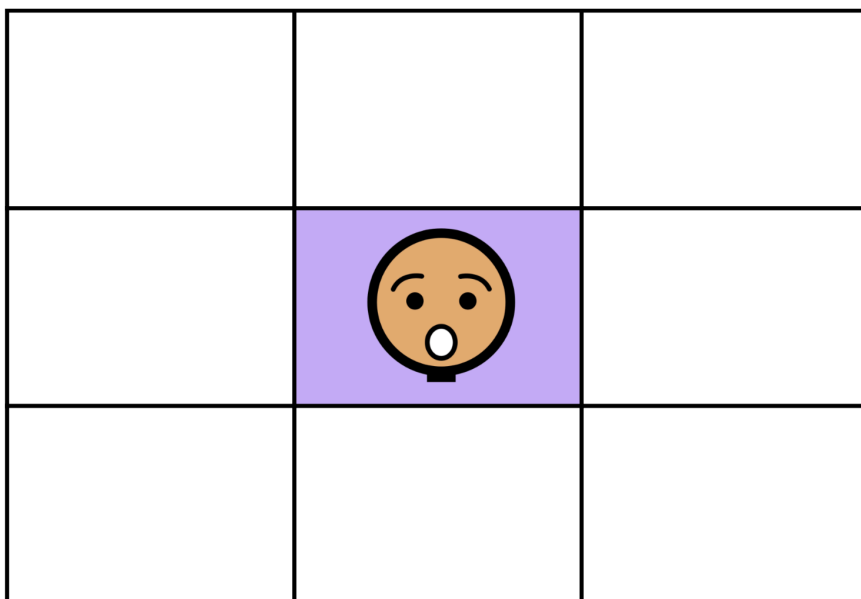
Eva Ledesma Garcia

FÀSTIC

Eva Ledesma Garcia

SORPRESA

Eva Ledesma García

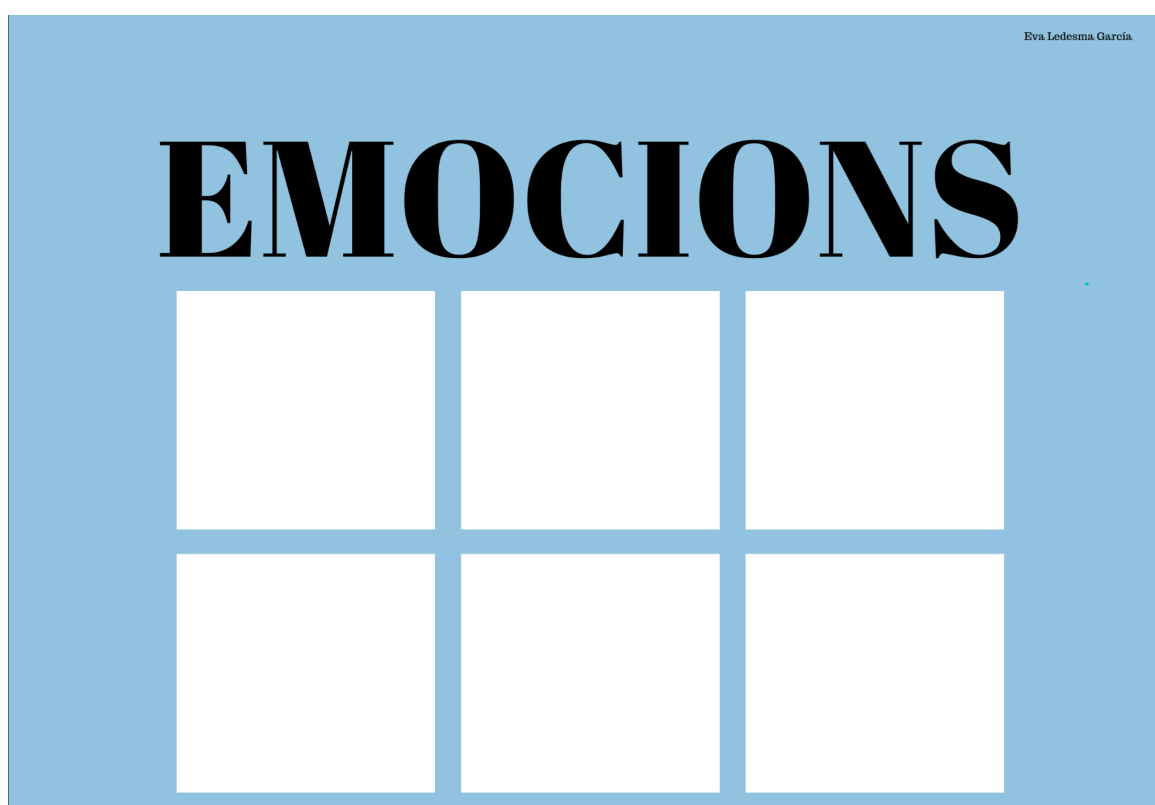

Eva Ledesma García

Sessió 4:

- Activitat 5 (Llibre emocional)

Eva Ledesma Garcia

COM EM SENTO?

Eva Ledesma Garcia

SITUACIONS

QUÈ EM FA ESTAR AIXÍ?

Eva Ledesma García

ESTRATÈGIES DE REGULACIÓ EMOCIONAL

Eva Ledesma García

Eva Ledesma Garcia

QUÈ PUC FER PER ESTAR MILLOR?

Sessió 5:

- Activitat 5 (Capsa amb estratègies de regulació emocional)

Eva Ledesma Garcia

CAPSA DE LA CALMA

Eva Ledesma Garcia

Eva Ledesma Garcia

CANÇONS PER A TORNAR A LA CALMA

Captura aquest codi
amb el teu telèfon
mitjançant l'aplicació
Spotify

Eva Ledesma Garcia

Eva Ledesma Garcia

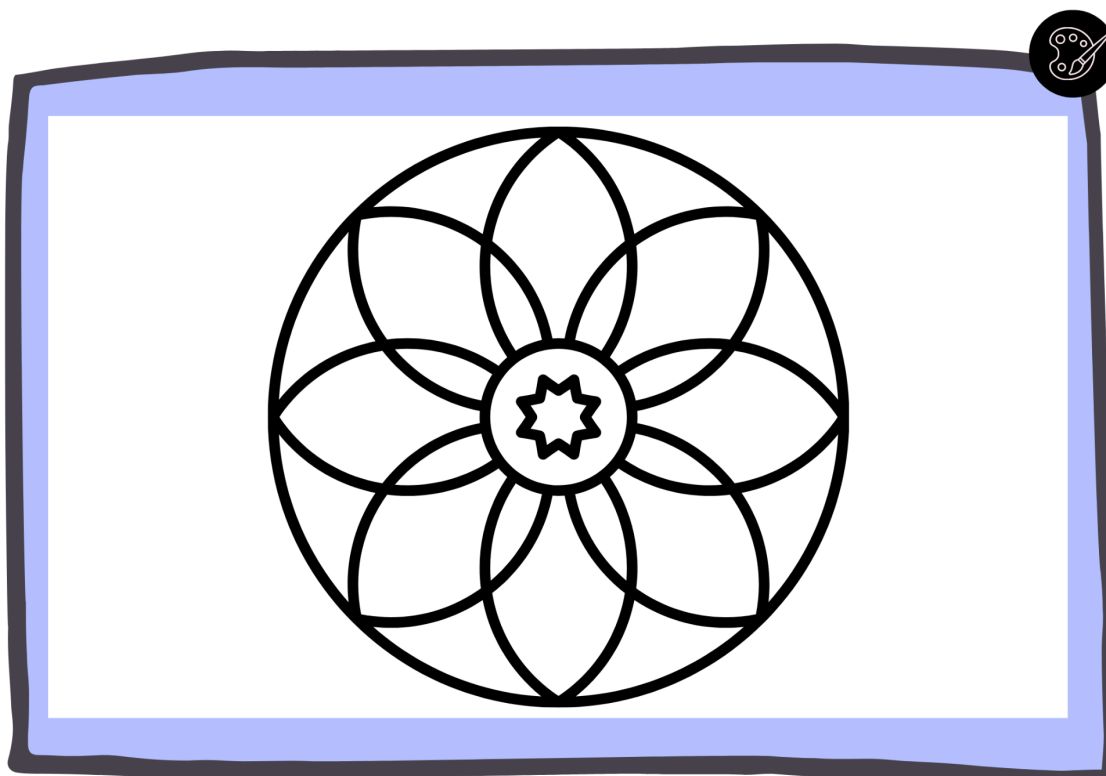
TÈCNICA DE LA TORTUGA

Eva Ledesma Garcia

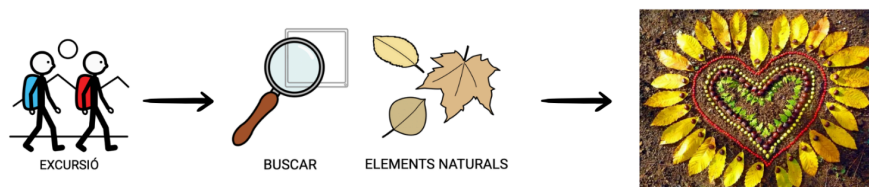
Eva Ledesma Garcia

Eva Ledesma Garcia

LAND ART

FENT UNA EXCURSIÓ, TROBA ELEMENTS NATURALS (AQUELLS QUE TROBIS PER TERRA) PER A FER UNA PROPOSTA LAND ART .

Eva Ledesma Garcia

CONSTRUEIX LA TEVA AMPOLLA SENSORIAL!

QUÈ NECESSITEM?

- Ampolla de plàstic amb tapa

- Colorant alimentari o aquarel·les

- Oli (de cuina o corporal).

- Elements de decoratius

- Aigua

INSTRUCCIONS

1 Omplir mitja ampolla amb l'oli.

2 Omplir d'aigua l'altra meitat de l'ampolla.

3 Afegir a la barreja els **elements decoratius**, sigues creatiu o creativa i fes-la única!

4 Agitar l'ampolla.

Eva Ledesma Garcia

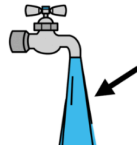
CONSTRUEIX LA TEVA AMPOLLA SENSORIAL!

QUÈ NECESSITEM?

AMPOLLA D'AIGUA

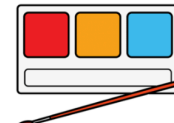
AIGUA

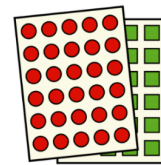
OLI

COLORANT

AQUAREL·LES

DECORACIÓ

INSTRUCCIONS

1

FICAR

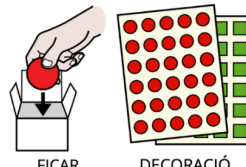
OLI

2

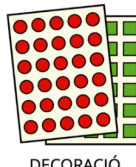

OMPLIR D'AIGUA

3

FICAR

DECORACIÓ

4

AGITAR

Eva Ledesma Garcia

Instruments d'avaluació

- Rúbrica d'observació

Infant: Nen		INDICADORS D'AVALUACIÓ		
Objectius d'aprenentatge	Criteris d'avaluació	MOLT/EXPERT	BASTANT/AVANÇAT	POC/ APRENT
Identificar les emocions bàsiques en un mateix i en els altres per a comprendre com ens sentim.	Ser capaç de posar nom a les emocions bàsiques durant el projecte.	L'infant identifica i comunica correctament les emocions bàsiques treballades i aporta nous punts de vista. A més, identifica les seves emocions i les dels altres.	L'infant identifica correctament les emocions bàsiques i les comunica, però pot millorar en identificar i comunicar les emocions dels altres.	L'infant identifica algunes emocions de manera correcta, però presenta dificultats pel que fa a comunicació d'aquestes.
Expressar les emocions bàsiques amb el propi cos per tal d'identificar els trets més característics de cada emoció.	Utilitzar el propi cos per a manifestar les emocions durant les sessions.	L'infant expressa les emocions bàsiques amb el propi cos i identifica les expressions dels altres.	L'infant expressa les emocions bàsiques amb el propi cos.	L'infant presenta dificultats per a expressar amb el propi cos les emocions bàsiques.
Comprendre que les emocions tenen un origen o causa per a entendre el perquè del nostre estat d'ànim.	Identificar la causa de les emocions al llarg del projecte.	El nen/a identifica les situacions que es presenten, és capaç d'explicar el que els hi està passant a les diverses persones que apareixen i exposa d'altres situacions personals que els hi fa sentir el mateix.	El nen/a identifica les situacions que es presenten i les relaciona amb les emocions que senten les persones centrant-se en el que veu.	El nen/a identifica algunes situacions que es presenten i tot i que pot relacionar-se algunes amb un mateix, mostra dificultats.
Aprendre estratègies de regulació emocional per a adquirir conductes adaptatives.	Emprar estratègies de regulació emocional en les sessions que ho requereixin.	L'alumne/a demostra habilitats per a gestionar les seves emocions i és capaç de regular-les de forma eficaç fent servir diverses estratègies. A més, adapta les estratègies donades a les seves necessitats o aporta de noves.	L'alumne/a mostra habilitat per a la gestió emocional i les regula fent servir algunes estratègies.	L'alumne/a presenta dificultats per a gestionar les seves emocions, tot i que empra alguna estratègia per a aprendre a regular-les.
Establir un vincle amb el cavall per fomentar una relació basada en el respecte i l'empatia.	Ser respectuós i empàtic amb l'ésser viu en tot moment.	El nen/a té present al cavall en tot moment i mostra signes d'efecte cap amb ell. A més, al final i inici de la sessió es preocupa per ell i li agraeix la sessió.	El nen/a es mostra respectuós i mostra signes d'efecte cap al cavall.	El nen/a és respectuós, però mostra dificultats per a entendre com les nostres accions el poden afectar.
Adquirir hàbits de cura al cavall per prendre responsabilitats.	Dur a terme accions de cura del cavall en el dia a dia.	L'infant té cura del cavall, dedica un temps a netejar-ho i preparar-ho de forma autònoma.	L'infant té cura del cavall i el prepara, a vegades amb ajuda de l'adult.	El nen/a seguint les instruccions de l'adult, té cura del cavall.

Infant: Nena		INDICADORS D'AVALUACIÓ		
Objectius d'aprenentatge	Criteris d'avaluació	MOLT/EXPERT	BASTANT/AVANÇAT	POC/ APRENT
Identificar les emocions bàsiques en un mateix i en els altres per a comprendre com ens sentim.	Ser capaç de posar nom a les emocions bàsiques durant el projecte.	L'infant identifica i comunica correctament les emocions bàsiques treballades i aporta nous punts de vista. A més, identifica les seves emocions i les dels altres.	L'infant identifica correctament les emocions bàsiques i les comunica, però pot millorar en identificar i comunicar les emocions dels altres.	L'infant identifica algunes emocions de manera correcta, però presenta dificultats pel que fa a comunicació d'aquestes.
Expressar les emocions bàsiques amb el propi cos per tal d'identificar els trets més característics de cada emoció.	Utilitzar el propi cos per a manifestar les emocions durant les sessions.	L'infant expressa les emocions bàsiques amb el propi cos i identifica les expressions dels altres.	L'infant expressa les emocions bàsiques amb el propi cos.	L'infant presenta dificultats per a expressar amb el propi cos les emocions bàsiques.
Comprendre que les emocions tenen un origen o causa per a entendre el perquè del nostre estat d'ànim.	Identificar la causa de les emocions al llarg del projecte.	El nen/a identifica les situacions que es presenten, és capaç d'explicar el que els hi està passant a les diverses persones que apareixen i exposa d'altres situacions personals que els hi fa sentir el mateix.	El nen/a identifica les situacions que es presenten i les relaciona amb les emocions que senten les persones centrant-se en el que veu.	El nen/a identifica algunes situacions que es presenten i tot i que pot relacionar-se algunes amb un mateix, mostra dificultats.
Aprendre estratègies de regulació emocional per a adquirir conductes adaptatives.	Emprar estratègies de regulació emocional en les sessions que ho requereixin.	L'alumne/a demostra habilitats per a gestionar les seves emocions i és capaç de regular-les de forma eficaç fent servir diverses estratègies. A més, adapta les estratègies donades a les seves necessitats o aporta de noves.	L'alumne/a mostra habilitat per a la gestió emocional i les regula fent servir algunes estratègies.	L'alumne/a presenta dificultats per a gestionar les seves emocions, tot i que empra alguna estratègia per a aprendre a regular-les.
Establir un vincle amb el cavall per fomentar una relació basada en el respecte i l'empatia.	Ser respectuós i empàtic amb l'ésser viu en tot moment.	El nen/a té present al cavall en tot moment i mostra signes d'efecte cap amb ell. A més, al final i inici de la sessió es preocupa per ell i li agraeix la sessió.	El nen/a es mostra respectuós i mostra signes d'efecte cap al cavall.	El nen/a és respectuós, però mostra dificultats per a entendre com les nostres accions el poden afectar.
Adquirir hàbits de cura al cavall per prendre responsabilitats.	Dur a terme accions de cura del cavall en el dia a dia.	L'infant té cura del cavall, dedica un temps a netejar-ho i preparar-ho de forma autònoma.	L'infant té cura del cavall i el prepara, a vegades amb ajuda de l'adult.	El nen/a seguint les instruccions de l'adult, té cura del cavall.

- Avaluació i autoavaluació de la proposta

Eva Ledesma García

1
QUANT CREUS QUE HAS APRÈS SOBRE
LES EMOCIONS BÀSIQUES ?

2
QUANTES DIFICULTATS CREUS QUE HAS
TINGUT?

5
QUANT T'HA AGRADAT ALLÒ QUE
HAS FET?

6
QUANT CREUS QUE T'HA SERVIT
PER A APRENDRE ESTRATÈGIES PER
A REGULAR LES EMOCIONS?

Resultats:

- Pregunta 1: nen = bastant, nena = molt
- Pregunta 2: nen = bastant, nena = poc
- Pregunta 5: nen = molt, nena = molt
- Pregunta 6: nen = bastant, nena = bastant

Entrevistes

Primera entrevista

Cal dir que aquesta entrevista va ser un primer contacte amb l'entitat i vam parlar sobre les instal·lacions, els infants, el recorregut que porten, etc.

1. **Podries definir la teva entitat? Quins són els valors que us defineixen?** Som un espai on duem a terme activitats d'equinoteràpia. És un servei complementari, una teràpia que complementa d'altres intervencions. Tenim clar que cal treballar les emocions, el respecte, l'empatia, el vincle amb l'animal... i fem sessions individualitzades.
2. **Treballeu a partir de IEAA? Com definiríeu aquesta intervenció? De quina manera treballeu?** Fem teràpies, però no tan enfocat a l'educació. Per exemple, pots tocar molts àmbits, si treballem els números és més divertit amb cavalls. Comencem preparant al cavall i fem alguna activitat principal.
3. **Quin perfil d'infants està inscrit a la vostra entitat?** 2 infants TEA, 1 infant amb trastorn del llenguatge i 1 infant que ve perquè li agrada, però no treballem res en concret.
4. **Com treballeu amb aquests infants?** Comencen amb pictogrames per seqüenciar les activitats. Parlem molt i es comuniquen de forma no verbal i que puguin promoure aquesta comunicació. Molt interactiu i comunicatiu. Els infants molt agressius es frenen quan pugen a sobre del cavall i reflexionem molt. És molt lliure, depèn del dia m'adapto al que necessitin.
5. **Què intentes potenciar/millorar d'aquests infants?** La comunicació, però depèn de l'infant perquè també la part emocional. Regular les emocions, posar-hi nom a les emocions, etc.

6. **Segons les experiències que has viscut, com creus que beneficia aquesta intervenció als infants amb necessitats educatives?** Ajuda molt a la part cognitiva, emocional, social, a relaxar-se, etc. També en l'autoestima.
7. **Aquestes intervencions han estat exitoses? Quin impacte creus que han pogut tenir?** Sí, aquí canvien i milloren, però a casa també han vist un impacte.
8. **Si has tingut alguna experiència amb centres educatius, podries explicar-ho?** TEAmar vam fer una intervenció grupal amb l'entitat del lleure. Estar és el que més beneficia, el contacte.
9. **Quines necessitats trobes que caldria millorar en relació amb la part educativa?**
 - Manca aspectes educatius, materials, competències, tenir una programació.
 - Falta informació d'educació.
10. **Quin aspecte podríem treballar amb aquests infants mitjançant el projecte?** Les emocions i que aprenguin a regular-se. Fer materials per a poder tenir recursos.

Segona entrevista

Aquesta entrevista sorgeix de la necessitat d'avaluar la proposta d'intervenció duta a terme durant diverses sessions d'equinoteràpia.

En primer lloc, i tenint en compte la preparació prèvia a la sessió, es plantegen unes preguntes sobre la situació d'aprenentatge proposada.

1. **Creus que la situació d'aprenentatge presentada és ajustada a les necessitats dels infants? Consideres que mitjançant aquestes sessions es treballen uns objectius i uns temes necessaris per a aquests nens i nenes?**

Sí, ja que prèviament hem tingut una bona comunicació i els casos escollits per implementar l'activitat s'han seleccionat concretament perquè puguin fer ús de l'activitat proposada. Les darreres sessions que s'han portat a terme han sigut de molta utilitat per l'evolució dels infants i adolescents que assisteixen a l'equinoteràpia.

2. Consideres que la temporització ha estat ajustada a les sessions i que ha afavorit el desenvolupament d'aquestes?

Per poder avaluar si les activitats afavoreixen als infants seria necessari una continuïtat més llarga, ja que així es veuria uns resultats més clars. Tot i això, les activitats presentades s'han valorat molt positivament i s'han obtingut uns bons resultats. Les famílies també estan molt satisfetes.

3. La metodologia utilitzada, així com els materials presentats han estat encertats pel que fa a les característiques de l'equinoteràpia? Creus que s'han potenciat aquells aspectes que no es podrien treballar dins una aula i, per tant, que s'ha aprofitat l'entorn?

Els materials presentats en les sessions d'equinoteràpia han sigut molt encertats, tot i que també es poden realitzar en una aula, però la diferència entre l'aula i l'espai d'equinoteràpia és en la implicació, concentració i motivació dels infants i adolescents que la realitzen, ja que l'ambient, i els cavalls es converteixen en elements motivadors per portar a terme les activitats presentades.

En segon lloc, pel que fa a la implementació de les sessions:

4. Creus que s'han fet servir els recursos que es tenien a l'abast dins l'entitat? Si, tant els cavalls com l'entorn natural, que cal aprofitar-ho perquè no ho tenen a l'abast en una altra lloc.

5. Consideres que s'han implementat les sessions tenint en compte els valors de l'entitat? Sí. Has sabut escoltar com ho fèiem aquí i t'has adaptat al que fem en el dia a dia.

6. **Podríem dir que la implementació ha permès treballar les emocions bàsiques dels infants des d'una perspectiva inclusiva i ètica?** Sí. Molt, perquè abans ho havíem treballat poc i és molt necessari. A més, les activitats han estat creatives i innovadores, jo faré servir moltes de les activitats que m'has ensenyat.
7. **Pel que fa als infants, creus que aquests han pogut aprendre nous aspectes i que ha estat significatiu per ells i elles? Podries afirmar que allò que han après serà útil per la seva vida i que aquests s'han pogut enriquir gràcies a aquesta implementació?** Si, totes les activitats exposades han sigut innovadores pels infants, que en pròximes sessions continuarem treballant en elles. Han pogut identificar emocions, expressar-les, regular-les i era molt necessari.
8. **Si tingués l'oportunitat de tornar a implementar aquestes sessions, quins aspectes creus que s'haurien de millorar pel que fa a la meva posada en pràctica?** Crec que ho has fet molt bé, has estat propera als infants i molt amable. Has vingut abans per a preparar la sessió i hem pogut gaudir i aprendre molt de tu.
9. **I pel que fa al conjunt de la seqüència didàctica (objectius, activitats, materials, temporització), que creus que seria recomanable revisar i millorar per tal d'incorporar millores?** En referència a la temporalització, les activitats proposades les continuaria portant a terme durant més temps, per tal d'interioritzar al màxim els aprenentatges.
10. **Finalment, i des del teu punt de vista, podries afirmar que el conjunt de l'experiència i la col·laboració amb una estudiant del Grau d'Educació Primària ha estat favorable per l'entitat, i per a tu?** Estic molt contenta de la implicació de l'estudiant, la preocupació d'adaptar al màxim les activitats i la implicació que sigui útil de cara a un futur. L'experiència que m'emporto és molt positiva, i tant la meva valoració com la dels familiars és molt positiva.

Diagrama de Gantt

Eva Ledesma García.

UAB

FASES	TASQUES	NOVEMBRE	DESEMBRE	GENER	FEBRER	MARÇ	ABRIL	MAIG	JUNY
Delimitació del tema i redacció dels objectius	- Trobar una entitat col·laboradora - Cercar informació sobre l'espai - Analitzar possibles problemàtiques/necessitats - Triar el tema del TFG - Redacció dels objectius								
Contextualització	- Descriure l'entitat triada - Crear una entrevista - Concertar una primera trobada								
Marc teòric	- Cercar documentació - Lectura de documents - Construir un esquema de continguts - Redactar el marc teòric - Revisar.								
Metodologia	- Plantejar objectius - Decidir la metodologia - Disseny de la intervenció - Creació de materials - Decidir l'avaluació de la proposta								
Resultats/proposta d'intervenció	- Incorporar la proposta dins l'entitat - Analitzar la seva implicació (resultats obtinguts) - Incorporar propostes de millora								
Conclusions	Redacció								
Referències bibliogràfiques	Revisar normativa APA								
Redacció final i entrega	- Introducció - Revisió - Maquetació (index, portada) - Entrega								